

„Nu e bine să fie omul singur”

Dintre cele Zece Porunci care se află la baza iudaismului, cel puțin trei se referă la un aspect sau altul al vieții de familie: Șabatul este consacrat ca sărbătoare a întregii familii; obligația de cinștire a părinților fundamentează relațiile dintre părinți și copii; interdicția de a transgresa credința casnică definește relațiile dintre soți.

În fapt, majoritatea obligațiilor morale, sociale sau religioase din Tora sau Talmud nici nu se adresează individului singur, ci omului în calitate de membru al unei familii. Concepția iudaică privește familia drept esența societății și a vieții umane și, de aceea, a elaborat din vremuri străvechi numeroase reglementări care îmbrățișează multitudinea de aspecte legate de familie, de la cele mai mărunte la cele esențiale.

Viața de familie începe prin ceremonia căsătoriei, care duce la unirea a două ființe cu scopuri și idealuri comune. Sancționarea acestei uniri este stabilită încă de la început cînd, după crearea lui Adam, Dumnezeu a spus: „Nu e bine să fie omul singur; să-i fac un ajutor potrivit pentru el” (Bereșit, 2, 18). Căsătoria, legătura în sine dintre bărbat și femeie ca soț și soție, a fost adesea obiect de meditație pentru înțelepții Talmudului. „Dumnezeu așteaptă cu nerăbdare ca omul să se căsătorească” (Kid., 29 b), „Cel care nu se căsătorește trăiește fără binecuvîntare, fără bunătate, fără pace” (Yeb., 62 b), „Cel care nu se căsătorește se află într-un păcat continuu și Dumnezeu se leapădă de el” (Kid. 29 b). Înțelepții mai spuneau, ca o încununare a acestor constatări, că: „Cel care nu are soție nu poate fi considerat întreg”. Concepția iudaică asupra căsătoriei este cel mai bine sintetizată în această afirmație: „Nici un bărbat fără soție, nici o femeie fără soț, nici amândoi fără Dumnezeu”. Legătura căsătoriei privește toți oamenii, fără deosebire: rabini, oameni de rînd, profeți.

În cadrul acestei legături, fiecare individ trebuie să se realizeze din toate punctele de vedere. Ca și în celelalte domenii ale existenței umane, iudaismul pretinde și aici puritate, disciplină, controlul impulsurilor primare, dar se opune ascezei. Toate instinctele firești ale omului sînt, în sine, bune și necesare și trebuie satisfăcute. Omul nu are de ce să se rușineze de fapta lui fizică, dar este obligat să învețe autocontrolul, astfel încît satisfacerea trebuințelor sale să aibă loc în condiții de puritate și curăție, fără excese și fără devieri de la normele morale. Numai așa își poate realiza familia numeroasele funcții, inclusiv pe cea psihologică. Adesea individul este izolat în societatea largă datorită condițiilor și atunci o familie armonioasă și unită constituie pentru el principalul reazem sufleteș.

Scopul căsătoriei este să creeze și să instaureze „pacea casei” (Șalom bait). Armonia și buna înțelegere dintre soți trebuie să fie valoarea supremă, preocuparea și scopul fiecărui cuplu. Tot ceea ce promovează această pace este meritoriu.

Conform preceptelor biblice (Semot, 21, 10), soțul este obligat să răspundă nevoilor de hrană, îmbrăcăminte și conjugale ale soției. Dar aceasta nu este totul. În-

țelepții pun un mare accent pe relațiile psihologice dintre soți. „Un om trebuie să-și iubească soția cel puțin ca pe sine însuși, dar să o respecte mai mult decît se respectă pe el” (Sanhedrin, 76 b). „Un om trebuie să mîncepe și să bea mai prețios” (Ket. 62a).

KETER RINA

(Continuare în pag. V-a)

KETER TORA, CUNUNA TOREI

Cu prilejul vizitei pe care Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a făcut-o recent în S.U.A., d. rabi Arthur Shneer, conducătorul congregației Zihron Efraim-Park East Sinagogue și președintele organizației interconfesionale Conscience Foundation, a oferit păstorului nostru spiritual, în semn de aleasă prețuire, un frumos ves.mint brodat, pentru un sul al Torei. Pe catifea sînt brodate, în limbile ebraică și engleză, cuvintele: „Keter Tora (Cunună a Torei) — Intru cinștirea Șef rabinului dr. David Moșe Rosen; Conscience Foundation, rabin Avraam Zwi Shneer, New York”.

În cadrul serviciului divin de Roș Hodeș Sivan, 18 mai a.c., a avut loc la Templul coral solemnitatea învestimîntării unui sul al Torei și introducerii ei în chivotul sfînt. Momentul a coincis cu Bar Mitzva, majoratul religios al tînărului Boaz Barkai, ce a fost celebrat în aceeași zi.

În clișeu tînărul Bar Mitzva introduce Tora în chivot, în prezența Eminenței Sale și a d-lui Daniel Segal, președintele Comunității evreilor (M) din București.

Sosirea d-lui Iosif Almoghi, președintele Agenției Evreiești

La invitația Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, în ziua de 29 mai a.c. a sosit la București d. Iosif Almoghi, președintele Agenției Evreiești (Sohnut), spre a lua cunoștință de activitatea și realizările obștei evreiești din România.

Pe aeroportul internațional Otopeni oaspețele a fost întâmpinat de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, precum și ceilalți conducători ai Federației Comunităților Evreiești (M) din România și ai Comunității evreilor (M) din București. A fost de față d. Eugen Munteanu, director în Departamentul Cultelor.

La sosirea pe aeroportul Otopeni

Iosif Almoghi este una din personalitățile proeminente ale vieții publice din Israel. Născut în anul 1910, și-a început activitatea ca muncitor în construcții și la plantațiile de portocali. La izbucnirea celui de-al doilea război mondial s-a înrolat în forțele aeriene britanice. Căzut în captivitate, a făcut parte din mișcarea de rezistență antinazistă din lagărele de prizonieri. După război și proclamarea statului Israel, a deținut succesiv funcții publice de răspundere, printre care: secretar al consiliului muncitoresc al orașului Haifa; secretar general al partidului muncitoresc

Mapai (1960—1962); ministru al construcțiilor de locuințe (1963—65); ministru al muncii (1968). Începînd din anul 1955 a fost membru al Knessetului (parlamentul israelian).

Începînd din anul 1974 este președintele Agenției Evreiești (Sohnut) organizația reprezentativă a evreilor din Israel și din țările răspîndirii.

Funcția de președinte al Agenției evreiești a fost deținută de-a lungul timpului de personalități proeminente, printre care: dr. Haim Weizman, dr. Nahum Goldmann, Moșe Sharet.

ȘEHEIANU...

„Sîntem un grup de tineri conducători ai iudaismului american și întreprindem acest voiaj sub auspiciile lui United Jewish Appeal, din dorința de a ne identifica spiritual și fizic cu poporul nostru, cu trecutul și prezentul său. De aici și denumirea traseului nostru „De la holocaust la libertate”; ieri am fost în Polonia, în pelerinaj la fostul lagăr nazist Auschwitz, duminică vom fi în Israel. Astăzi seară ne-a fost dăruită favoarea de a prăznui Șabatul în cadrul înălțător al obștei din București. Pentru noi e un eveniment memorabil, de aceea incit membrii delegației să rostească tradiționala binecuvîntare ebraică Șe-heianu: „Binecuvîntat ești Tu, Doamne, Dumnezeul nostru și al lumii, că ne-ai învrednicit să trăim și să ajungem aceste vremuri...”

...Așa le-a vorbit, la masa de Oneg Șabat din seara de vineri 13 mai a.c., șeful delegației și la îndemnul său, cei 53 de membri ai grupului au rostit în cor, cuvînt cu cuvînt, străvechea benedicțiune. A fost un moment de autentică emoție, alături pentru oaspeții cit și pentru gazde, pe care și unii și alții îl vor păstra în amintire. Iar cel chemat a consemna nu numai faptul nud, ci și încălcătura sa emoțională, a reținut această clipă căci o consideră într-un totu edificatoare, mai elocventă decît orice comentariu. A fost reflexul spontan, autentic, al admirației și respectului pe care obștea evreiască din România le suscită celor ce vin la noi cu dorința sinceră de a-i cunoaște viața și realizările.

Un program judicios alcătuit a dat posibilitate delegației să cunoască principalele instituții ale obștei bucureștene. În cadrul unui Briefing — înțelegere de lucru cu Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen și ceilalți conducători ai F.C.E. și Comunității evreilor din București — ei au ascultat o expunere asupra tradițiilor și a vieții de azi a obștei. Interesul oaspeților și-a găsit expresie și în numărul mare de întrebări ce le-au adresat și la care au primit răspuns de la d. Șef rabin.

A fost o excelentă introducere la programul practic ce a urmat, în cadrul căruia au fost vizitate o serie de așezăminte și instituții: lăcașe de rugăciune, căminele de bătrîni, centrul de asistență, restaurantul ritual. Fiecare etapă a acestui tur comunitar a făcut să crească nu numai interesul, ci și admirația și respectul oaspeților.

După amiază, delegația a luat parte la serviciul divin de Kabalet Șabat, fiind salutați cu căldură de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

A urmat masa de Oneg Șabat, desfășurată într-o autentică atmosferă tradițional-evreiască. Corul cursurilor de Talmud Tora a intonat minunatele Zemirot, glasurile oaspeților s-a alăturat deseurilor corului, într-un singur cîntec al sfințeniei și frăției întru aceeași comunitate de credință și destin. Și astfel sfințeniei veșnice a Șabatului i s-a adăugat sfințenia simțămintelor curate frățești.

Studii de istorie a comunității evreiești din România

Transpunînd în viață o recomandare a Congresului F.C.E. din aprilie 1976, în cadrul Federației a început să-și desfășoare activitatea cercul de studii a istoriei comunităților evreiești din România. În ziua de 26 mai a.c. cercul a ținut prima ședință de referate. Au participat cercetătorii în domeniul istoriei, oameni ai scrisului, studenți, precum și membri ai obștei cu interes pentru acest domeniu.

Ședința a fost prezidată de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen. Saluînd pe participanți, d-sa a subliniat marea însemnătate a investigării trecutului obștei noastre, a cunoașterii cit mai depline a istoriei ei de către cei de azi. Deosebit de interesant pentru acest domeniu.

faptul că această inițiativă a conducerii Federației a găsit ecou favorabil în rîndurile unui cerc larg de intelectuali, care sub îndrumarea d-lui prof. Alex. Vianu au trecut la muncă practică.

A urmat ședința de referate, pe următoarele teme: „Din viața și activitatea lui H. Tiklin”, referent d. I. Rîzescu; „Corpus medico-sanitar evreu în războiul de independență”, referent d-na C. Boico; „Cu privire la statutele comunităților evreiești de la sfîrșitul secolului al XIX-lea”, referenți d-nii A. Polinger și L. Zisu.

Referatele au fost ascultate cu viu interes, fiind urmate de discuții. În încheierea ședinței, d. Alex. Vianu, conducătorul cercului, e expus criteriile și planul activității viitoare.

Cărți, oameni, întrebări

TÎRGUL LUI ȘALOM ALEHEM

Se relatează că într-un obscur târgușor din gubernia Poltava, acum peste o sută de ani, evlaviosul Rabinovici lăsa drept unică moștenire fiului său Șalom o numeroasă familie extrem de săracă... Unsprezece frați din prima căsătorie a tatălui, cinci frați vitregi din a doua căsătorie și încă vreo cinci-șase frați aduși ca zestre, la cununie, de mama vitregă.

În cursul a nici 60 ani de existență, înzestratul fiu reușește fabuloasa performanță de a-și extinde familia la dimensiunile unui întreg popor. Prolificatarea neobișnuită rezultă din harul unei vocații cjadute, spectaculos confirmată prin mulțimea celor ce comunică și se simt înrudiți cu vasta galerie a personajelor cărora le-a dat viață... Cînd a fost înmormîntat la Brooklyn, în cimitirul „muncitorilor de rînd”, cum dorise, cel devenit Alehem — al tuturor fraților săi adevărați sau vitregi — aparținea de-acum, s-ar putea spune, lumii întregi.

Opera — de o marcată specificitate — este vastă și, firește, inegală. Utilizînd — de data asta, cu folos — locurile comune ale criticii, am putea afirma, cu îndreptățire, că scriitorul redă viața măruntelor așezării evreiești din răsăritul Europei veacului trecut. Fiul și locuitorul unei lumi pitorești, umile și neliniștite, devine și părintele ei creator, cucurind-o-i marea și hotare în sfîrșit stabile: pe nobilă hartă a spiritualității umane, trecutul târgușorului evreiesc reînvie prin permanența interogativă a artei, care ne vorbește despre destinul omului de oriunde și de oriunde, întruchipat în rătăcirilor de atunci și de acolo. Restituire necesară, memorabilă, de o frapantă autenticitate. Tîrgul mizer, superstițios, înfricoșat și vesel, cucernic și birifitor, terestru și transfigurat, aprig, duios, meditativ, înseamnă o uliță sau o dugheană sau un templu sau o nuntă sau un incendiu sau o gară sau un grajd sau o școală sau o simțată sau un viscol sau, de atîtea ori... o glumă.

Dacă n-ar fi decît o vie monografie pitorească și patetică a tîrgului de demult, încercarea lui Șalom Alehem tot ar merita grațitudinea posterității. Forța de iradiere a textului n-ar reuși, însă, să străbată, nealterată, lungul drum stelar al posterității, dacă ar purta semnătura doar a unui iscusit artizan care receptează și restituje realitatea sumară.

Valoarea documentară devine textura unei opere importante, pentru că această operă, aparținînd unui gânditor, se dovedește capabilă să lanseze, din nou și într-un mod nou, teribilă întrebare asupra omului, asupra „părții sale de eternitate”, pentru că poartă, în inima fierbinte a pașinilor, fantasma destinului uman. Ea suveraviește, confirmînd forța de antidestin a artei, pentru că nu aparține doar unui observator fidel aparențelor și imediatului, ci, unuia dintre acei năzdrăvani născocitori și ordonatori de forme ce irup

din și se rotesc în jurul realității și, doar astfel, o relevă. Unui creator, adică, „Opunînd zgomotelor naturii o gamă, arta opune creația artistică Creației însăși, în-săși vieții”, observă Malraux. Șalom Alehem confirmă că marea operă nu poate exista fără interogația gravă și nu și-ar păstra strălucirea dacă n-ar purta amprenta stilistică a unei autentice individualități artistice.

Re-creat în toată amploarea detaliilor, atunci cînd devine într-adevăr conform cu realitatea, tîrgul lui Șalom Alehem o și transcende, desigur: cînd pare ceea ce este, a și devenit mai mult decît pare. Vizita pe care Șalom Alehem o face posibilă, azi și în viitor, în tîrgul vechi este o vizită privilegiată... Așa cum Homer ne găzduiește în Grecia antichității.

În marea lacrimă inanalizabilă a „risuplinsului” în care pendulează planeta tîrgului de altă dată, un autor de genju reușește să extragă — printr-un surprinzător joc de imponderabile — esența unui umor absolut original, pentru că utilizează, din materia primă a realului, mai ales nenorocul și nefericirea...

Fidel în primul rînd adevărului, autorul cheamă în prim plan figurația și acesteia îi încredințează sarcina de a realității și a pune în mișcare lumea al cărei adevăr îl conține. Eroii multîmil, singurii în stare s-o reprezinte și s-o exprime — mîșitul, hahamul, hoțul și bețivul, harabagiul și croitorul și negustoreasa de giște — recompun un tablou de neuitat: dinamic, sfîșietor și hazos, colorat, substanțial, acut și pregnant.

Autorul abordează realitatea fără dificultate. Comunicarea este firească, spontană, înregistrarea și selecția se efectuează prompt, iar expresia genuină ne apare de o rafinată simplitate.

De înțeles de ce scriitorul renunță la

descrieri și debateri moralizatoare, utilizînd frecvent monologul, care ținește din chiar magma fierbinte a cotidianului.

„Așa cum mă vedeți, sint un om, să nu-mi fie de deochi, cu doi cai ai mei (...). Cu doi căluți ca ăștia, dacă Dumnezeu își dă mușterii buni și mulți, poși să-ți scoți o bucăciică de piine, să nu-i fie de deochi, din pînă... Și fără piine nu se poate, fiindcă acasă te așteaptă o nevastă și șase plozi... Ea-mi face, să nu-i fie de deochi, în fiecare an, un copil... De asta și arată ca dracu’!”. Acesta este monologul harabagiului.

„Adică dumneata își inchipui că lei giștele, așa, nici una, nici două, și faci negoț cu ele (...). Mai întii și întii, cînd vine toamna, încep să cumperi giște, să bagi giștele peste iarnă-n cotef, să îndopi giștele și să îți mereu giștele astea sub ochi (...). Dar dumneata crezi că așa cumperi giște, numai cît ai bate din palme și bagi giștele în cotef să le îndopi și tai giștele și faci din giște parale?”. Acesta este monologul femeii care cam „de vreo douăzeci de ani” face negoț „cu giște și untură”.

Exemplele pot fi înmulțite cu ușurință. Iată monologul unui „om ca toți oamenii... nici prea-prea, nici foarte-foarte”: „Nici dușmanul cel mai ai dracului nu poate să te incurce așa de urit cum poși să te incurci singur, mai cu seamă cînd își vîră coada și-o mîiere, adică nevasta (...). O nevastă, ca toate nevestele — adică, așa, e destul de arătoasă dină (...). Și nici proastă! (...) Și aici e toată nenorocirea (...). M-a prins și pe mine îndărăntă nevastă-mi și s-a îndurat Dumnezeu de mi-a scos în cale, în Polonia, un gimnaziu... un gimnaziu comercial, unde la fiecare creștin se primește și cite un eșu. Ar veni așa, cam la vreo cincizeci la sută. Numai că fiecare evreu care vrea să-și bage băatul în gimnaziu, trebuie să aducă la școală cu el și un elev creștin. Și dacă elevul asta trece examenul și este primit... și plătești pentru el școlii ce se cuvine, atunci mai poși trage nădejde. Care va să zică, în loc de un bucluc în spinare, ai două. N-ajunge că-mi ies ochii cu băatul meu, mai trebuie să mi se usuce capul și cu celălalt... În sfîrșit, a dat Dumnezeu ceasul cel bun și au intrat amîndoi. Ei și? Crezi că ai scăpat cu atîta? Aș! Cînd a fost să fie trecut în catalog și băatul celălalt, Huliază îi zicea... și să scoată chitanță... i-o! pe Huliază de unde nu-i. Ce s-a întimplat? Tată-său nu trea ca băatul să se găsească între atîția evrei, măcar să-l tai în bucăți. Zice că ce-i trebuie lui toată afacerea asta, dacă toate ușile îi sint deschise oricum și poate să intre oriunde vrea? Poși să-și spuie că n-are dreptate?”.

De fiecare dată, monologul are o adresă: un martor, dacă nu și un interlocutor, fără de care narațiunea pare că nici nu s-ar putea declanșa și în jurul căruia se desfășoară o strategie a seducției și a implicării, de o savoare înconfundabilă. Monologul se justifică, la Șalom Alehem, în măsura în care conține certitudinea dialogului, pe care îl menține, totuși, printr-un original procedeu artistic, doar ca „o ipoteză de lucru”.

M. NOAH

TRADIȚII MEDICALE

Presă a consemnat împlinirea a o sută de ani de la înființarea „Societății științelor medicale din București”. Societatea, care număra inițial numai 64 de membri, își propunea prin statutul său, să fie o tribună pentru prezentarea și discutarea noilor descoperiri ale științei medicale și difuzarea acestora în practica medicală, în vederea unei continue perfecționări a acesteia. De-a lungul anilor care au urmat, Societatea științelor medicale din București s-a dezvoltat continuu, avînd ca președinți personalități ale științei medicale românești, ca Iacob Felix, A. Marcovici, E. Severin, N. Kallinderu, V. Babeș, N. Thomescu, G. Marinescu, I. Cantacuzino și alții.

Societatea științelor medicale s-a făcut cunoscută și peste hotare, avînd ca membri de onoare iluștri savanți străini, printre care și Robert Koch.

În anii României socialiste, cele mai bune tradiții ale vechii societăți au fost dezvoltate într-o formă superioară de către societățile medicale de specialitate, reunite în cadrul Uniunii societăților de științe medicale — U.S.S.M.

În prezent, în Uniunea societăților de științe medicale din R. S. România funcționează 32 societăți și 26 secții, corespunzînd la 58 de specialități medicale, în care sint înscriși și activează peste 100 000 de membri ai corpului medico-sanitar din țară.

BAILE HERCULANE

La Băile Herculane se aplică cu succes acupunctura, asociată cu tratamente clasice pentru afecțiunile reumatismale și curele recuperatorii ale aparatului locomotor. Cabinetul de tratamente înființat aici se numără printre primele unități de fizioterapie din stațiunile balneoclimaterice românești în care se aplică, după prescripțiile specialiștilor, acest procedeu.

EDIFICII SOCIALE

Rețeaua sanitară a județului Ialomița s-a îmbogățit cu trei noi dispensare comunale. Pînă la sfîrșitul anului urmează să fie terminată construcția unui spital cu 430 de paturi și o policlinică la Călărași, a unui dispensar orășnesc la Slobozia. Tot în acest an se va începe construcția a încă două noi edificii sanitare: un spital cu 470 de paturi la Călărași și extinderea celui existent de la Săpuinari.

MEDICAMENT ROMÂNESC

Un colectiv de medici specialiști de la clinicile din Iași și București este autorul unui medicament deosebit de important la diferite operații de ochi și care este cunoscut sub denumirea Eto — adică extract total de ochi. Eto posedă numeroase proprietăți biologice, care l-au impus în practica clinică ca un agent terapeutic auxiliar în tratamentul celor mai variate afecțiuni oculare.

MADRIGAL SINAGOGAL

Corul londonez Zemel a dat o serie de concerte, în care partea cea mai interesantă a constituit-o — după cum remarcă revista Jewish Chronicle — piesa Serviciul religios de compozitorul italian Salomene Rossi și Geneza lui Aaron Copland. A fost prilej, totodată, de a se reduce în amintire cariera și opera unui compozitor care a trăit cu aproape patru secole în urmă și în opera căruia muzica sinagogală ocupă un loc important.

Salomene Rossi — jiu al filozofului umanist Assaria Rossi — a fost o personalitate remarcabilă a vieții muzicale italiene între anii 1570—1630. Compozitor fecund și violonist apreciat, a colindat întreaga Italie împreună cu soția sa, o cunoscută soprană a epocii. Încă din timpul vieții sale, între 1589 și 1628, i s-au editat 13 lucrări muzicale. Compozitorul obținuse permisiunea de a se deplasa pe întreg teritoriul Italiei fără a fi obligat să poarte semnul distinctiv impus pe atunci evreilor. Rossi a făcut parte din renumita academie înființată de eruditul Leone de Modena la Veneția.

Compozițiile muzicale ale lui Rossi reflectă stilul madrigal al epocii și sint influențate de muzica populară italiană. Dar ele nu alterează originalitatea compozițiilor. O bogată selecție a acestora a fost editată la Paris în 1870 sub îngrijirea muzicienilor Samuel Naumbourg și Vincent d'Indy.

Varia-Varia

Revenind la piesele din concertul amintit se subliniază că „Serviciul religios” este compus din cinci părți, începînd cu Sema Israel și terminînd cu Adon Olam. Cronicarul menționează că stilul madrigal dă o culoare și o sonoritate deosebită muzicii sinagogale a lui Rossi. Desigur că Geneza lui Copland are alt stil. Este compusă în 1947. Inspirată de primele capitole ale Bibliei, compoziția acordă fiecărei zile a creației un caracter muzical specific. Finalul solemn este intitulat: „Și omul a fost dăruit cu suflul vieții”.

Doi compozitori, două stiluri dar o singură sursă de inspirație: tradiția biblică.

UN CERCETĂTOR AL FOLCLORULUI EVREIESC

Micha Josef Bin Gorion, a făcut parte din pleiada de oameni de cultură de la începuturile secolului, preocupat de renașterea limbii ebraice. A început prin a scrie eseuri literare și povestiri originale, dar apoi și-a dedicat cea mai mare parte a activității cercetării folclorului vechi iudaic, pornind de la izvoarele sale. El a căutat drumuri noi, puțin bătute, spre aceste izvoare. Acordînd cuvenită atenție literaturii rabinice din care s-au inspirat cei mai mulți dintre predecesorii săi, Micha Josef Bin Gorion

a apelat totuși, în special, la surse populare. El a studiat, de exemplu, și legende de samaritenilor și cele ale carașilor, a cercetat folclorul comunităților izolate (printre care cea yemenită). Literatura populară idă, cărțile scrise în mod special pentru femei și mai puțin cunoscute pentru Gorion un vast teren de cercetare.

Se înțelege că această concepție a influențat întreaga sa operă folclorică. Încă înainte lui Buber, el a subliniat vitalitatea povestirilor hasidice. Chiar cînd a folosit surse talmudice și-a prezentat materialul în forma în care, în mod curent apărea în cărțile de popularizare. Legende biblice prezentate de Gorion s-au bucurat de o largă circulație. Un interesant capitol al activității cercetătorului îl constituie prezentarea unor legende și povestiri aparținînd la origine altor popoare dar care — preluate și transformate —, au căpătat culoare evreiască. În acest sens, Gorion subliniază că, datorită pelerinărilor impuse de condițiile de viață ale evului mediu, evreii au vehiculat aceste legende și povestiri, făcînd și în acest fel operă de răspîndire a culturii.

Deși autorul și-a publicat doar o mică parte a lucrărilor înainte de încetarea sa din viață (în anul 1921), el a făcut cunoscută o seamă de perle ale înțelepciunii populare. Fiul său, Emanuel Bin Gorion s-a ocupat mai târziu de editarea operii cercetătorului.

Catedră de istorie a României la Universitatea din Tel Aviv

Asa cum a anunțat ziarul „Scinteia”, la universitatea din Tel Aviv s-a inaugurat zilele acestea catedra de istorie a României. În același timp, în cadrul Bibliotecii centrale universitare, a fost creată Biblioteca românească. La sesiunea inaugurală care a avut loc în aula „Suraski” a bibliotecii au participat numeroși oaspeți: profesori, diplomați, funcționari superiori ai ministerului israelian al afacerilor externe, studenți.

„Istoria — spunea d. profesor Zvi Yavetz, conducătorul catedrei de istorie — adună fapte și documente, le clasează, le pune într-o conexiune logică, le interpretează și le explică. În lumina acestor atribute trebuie privit și interesul pentru istoria României”.

Acest interes se înscrie, aici, într-un cadru deosebit. Prof. Zvi Yavetz, personalitate marcantă în lumea istoricilor, este originar din România. În cadrul catedrei de istorie activează și alte cadre didactice originare din România; prof. Michael Harsegor, șeful departamentului de citizitate medievală franceză, prof. Michael GH, specialist în epoca musulmană și alții. Sub îndrumarea acestor specialiști, numeroși studenți au întocmit în ultimii ani lucrări remarcabile de licență, printre care unele cu subiect din istoria mai veche sau mai recentă a României. Către aceste teme se simt atrași cu precădere studenții din familiile originare din România.

Dincolo însă de acest aspect, există în Israel un interes larg pentru România, a cărei politică externă înțeleaptă a găsit ecou favorabil în lumea întreagă. Relațiile cordiale existente între România și Israel, dezvoltarea schimburilor economice și culturale dintre cele două țări au amplificat prețuirea, simpatia, pentru statul și poporul român, pentru proeminența ei conducător, președintele Ceaușescu. Toate acestea și-au aflat ecou și cu prilejul evenimentului semnalat. La sesiunea inaugurală s-au rostit cuvinte calde de apreciere și interes față de România. Istoria ne învață că progresul civilizației se bazează pe colaborare și înțelegere între popoare, pe cunoaștere reciprocă. Aceste nobile feluri își propune să studieze și noua catedră a Universității din Tel Aviv.

TEȘU SOLOMONOVICI

Correspondență din Tel Aviv.

Cetățean de onoare

În cadrul unei ceremonii recente, municipalitatea orașului Tel Aviv a conferit titlul de Cetățean de onoare domnului Simon Sameth, unul din veteranii presei ebraice. O viață de muncă, talent și atitudine civică și-a găsit astfel recunoașterea publică.

Intr-adevăr, Simon Sameth se numără printre cei ce au construit edificiul presei din Israel, în slujba căreia se află, cu talent și dăruire, de peste patru decenii. Haaretz, cel mai prestigios cotidian ebraic, este în mare măsură creația sa. Prin scrierile sale a contribuit și contribuie la formarea opiniei publice, la afirmarea principiilor democratice. În procesul delicat al cristalizării acestei opinii, un articol sau chiar o notă apărute în Haaretz au o pondere deloc de subapreciată.

Dar Simon Sameth este mai mult decît creatorul unui organ de presă, fie el de autentic și necontestat prestigiu; el este, totodată, creatorul unei școli ziaristice. La îndemnul și după exemplul său a crescut și s-a afirmat o generație de ziaristi israelieni. Competență, probitate profesională, talent și dăruire intru slujirea idealurilor de pace și democrație — iată trăsăturile definitorii ale acestei școli. Printre ei se află și fiul lui Simon Sameth, actualul director al ziarului Haaretz.

Consemnând aici fericitul eveniment și încercînd a contura profilul moral și profesional al sârbătoritului, ne este plăcut să adăugăm că Simon Sameth se numără printre prietenii sinceri ai României și ai obștei noastre. Nu mai departe decît anul trecut a vizitat țara, la invitația Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, avînd prilejul de a lua cunoștință de realizările noastre.

Iată atîtea temeuri de a ne alătura celor ce-l salutăm și felicităm pe Simon Sameth cu prilejul consacării sale civice.

În memoria victimelor cutremurului

Din inițiativa secției feminine a lui Keren Kayemeth Leisrael, lângă Ierusalim vor fi plantați 127 de pomi, în memoria celor 127 de membri ai obștei evreiești din București, care și-au pierdut viața în tragicul cutremur de pământ din 4 martie 1977.

Donație a evreilor sefarzi

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a primit din partea Eminenței Sale d. Ovadia Josef, Rișon Lețion, Șef rabinul sefarad al statului Israel și a d-lui Eliahu Eliachar, în numele comunității sefarde din Ierusalim, un cec în valoare de 1800 dolari, donație pentru victimele cutremurului din 4 martie a.e. Cecul a fost depus în Contul omeniei.

Pentru sinagogile noastre

Dr. Schapira Noah Soher din Ierusalim a adresat Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen următoarea scrisoare: „Domnule președinte al Federației Comunităților Evreiești din România, cu cel mai înalt respect vă rog a mi se permite să contribuie la restaurarea sinagogilor care au avut de suferit de pe urma cutremurului de pământ din 4 martie 1977. Anexez un cec în valoare de 50 lire israeliene. Suma este simbolică și este în funcție de posibilitățile mele, reprezentînd un gest de sinceră participare și solidaritate. Cu cel mai înalt respect vă rog a primi această mică contribuție”.

Afî scrisoarea cit și gestul în sine sînt prea elocvente spre a mai avea nevoie de vreun comentariu.

ACȚIUNEA ȘALOM

Primarul orașului vest-german Fulda, împreună cu alte notabilități ale orașului, au inițiat o acțiune pe care au denumit-o Șalom. Scopul, se explică într-un apel adresat de organizatori publicului și în special tineretului, este să sădească în conștiința concetățenilor respectul pentru amintirea comunității evreiești ce a existat aici timp de veacuri. Apelul este însoțit de un scurt istoric al acestei comunități, una din cele mai vechi de pe teritoriul Germaniei.

Se cunosc date care atestă că la Fulda trăiau evrei de prin anul 1235. Aportul lor la viața economică a fost recunoscut prin autorizația ce li s-a acordat de a exercita meseria și a face comerț. La 1575 comunitatea a înființat o școală; a fost prima școală evreiască din Germania. În fruntea obștei s-au aflat, la diferite epoci, oameni învățați, a căror reputație a trecut de limitele orașului. Astfel, aici a trăit și a lucrat eruditul rabin Meir ben Iacov Hacoen Schiff, al cărui nume prescurtat — Maharam Schiff — este citat și în zilele noastre ca o autoritate în domeniul talmudic. La vârsta de 17 ani, a fost numit rabin al importantei comunități din Fulda — se subliniază în Enciclopedia Judaica — unde a condus o yeșiva renumită. Filozof și comentator al cărților sfinte, Maharam Schiff a scris o seamă de lucrări, dar — din păcate — cele mai multe au căzut pradă unui incendiu. Totuși, unele din ele au putut fi publicate și continuă să servească drept material de studiu celor ce aprofundează Talmudul. În 1963 a apărut o ultimă ediție a acestor scrieri.

Sînt citați și alți rabini și profesori care au ilustrat viața spirituală a comunității. Spre sfîrșitul secolului XIX s-a ridicat și o impunătoare sinagogă, iar vechea școală a fost extinsă și modernizată. Recensămîntul din anul 1928 stabilea că din cei 27 000 locuitori ai orașului 1 123 sînt evrei.

Venirea la putere a naziștilor a schimbat situația. Și pentru evreii din Fulda a început calvarul. Au parcurs și ei drumul care a început prin devastarea magazinelor și locuințelor, a trecut la profanarea sinagogilor și cimitirelor și s-a terminat cu lagărele de concentrare și crematorii. La începutul celui de-al doilea război mondial se mai găseau la Fulda doar cîteva zeci de familii evreiești. Ele au fost ridicate și deportate. Vechea și reputata comunitate a încetat să mai existe și nu s-a mai refăcut. Nici unul din foștii locuitori n-a revenit.

După trecerea anilor, cîțiva notabili ai orașului au aflat că la Ierusalim funcționează o școală care poartă numele Fulda. Interesindu-se mai îndeaproape au constatat că școala a fost creată de un număr de refugiați evrei din Germania care, în amintirea reputatei școli în care au învățat bunicii și străbunicii lor, au dat acest nume așezămîntului de educație. Vestea despre existența școlii „Fulda” la Ierusalim a fost, într-un fel, semnalul de lansare a acțiunii Șalom. Dacă foștii locuitori care au suferit atît țîn să perpetueze amintirea orașului natal, este cu atît mai drept ca orașul să păstreze amintirea unei comunități ce i-a făcut cinste, subliniază inițiatorii acțiunii. „Este o îndatorire pentru noi — se subliniază în apelul citat — să căutăm calea către inima acestor oameni care au dus cu ei un crîmpei din istoria și spiritualitatea Germaniei, amintirea tinereții lor care se leagă de orașul nostru”.

Așezarea de plăci memoriale pe locul foștei sinagogi și a școlii, ca și a altor edificii ale foștei comunități, restaurarea vechiului cimitir, publicarea de documente istorice privind activitatea comunității de altă dată, acordarea de premii pentru școala „Fulda” din Ierusalim — acestea sînt jaloanele drumului pe care vor să-l deschidă inițiatorii acțiunii Șalom.

S. SEGAL

Post scriptum la o scrisoare din Barbados

„Noi sîntem o foarte mică comunitate, alcătuită din 12 familii. Avem o sinagogă și ne adunăm în fiecare sîmbătă la rugăciune”. Așa scriau în mesajul lor către Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen membrii comunității evreiești din Barbados, care au înțeles să-și exprime solidaritatea cu poporul român transmițînd și un cec în sumă de 600 dolari pentru ajutorarea victimelor cutremurului. Să întreprindem o scurtă incursiune în istoria acestei mici și îndepărtate comunități.

Unul din cele mai mici state din lume — 431 km p., 250 000 locuitori — Barbados este o insulă din arhipelagul Antilelor mici din Marea Caraibilor. Primii evrei au sosit aici pe la începutul administrației bri-

tanice (1627). În vechiul cimitir din Bridgetown, orașul-port, capitala insulei, există o piatră tombală cu epitaf evreiesc pe care este gravat anul 1658. Istoria comunității își are originea în exodul evreilor din Recife, după ce Brazilia a trecut din nou sub dominația portugheză, pe la mijlocul secolului XVII. Din familiile care s-au îndreptat spre Amsterdam, cîteva s-au oprit în insulele din Marea Caraibilor, deci și în Barbados. Cea mai cunoscută a fost familia Mercado, de numele căreia este legată constituirea primei congregații. Aaron Mercado, fondatorul familiei, a încetat din viață în 1660. Anul și numele său apar clar pe o piatră tombală și el ar fi al doilea evreu înhumat în cimitirul din Bridgetown. Faptul că în 1678 congregația Nidhe Israel (rămășițele lui Israel) avea un rabin, Eliahu Lopez, discipol al eruditului rabi Abaob de Fonseca, reprezintă un indiciu că obștea luase oarecare dezvoltare. În acest sens pledează și documentele care atestă că membrii comunității din Barbados au contribuit la constituirea primelor congregații evreiești pe continentul nord-american, la Rhode Island și la New York. În aceste orașe, printre fondatorii congregațiilor sînt trecute numele citorva bajan-i (ceea ce înseamnă originar din Barbados).

La numai cîteva mîle depărtare de Bridgetown, în localitatea Speightstown se afla, de asemenea, o obște evreiască. Aici a fost ridicată, în secolul XVIII, sinagoga Temah David (mîdăița lui David). Distrusă de incendiu în 1739, sinagoga n-a mai fost refăcută. Și sinagoga din Bridgetown a fost dărîmată de un uragan, dar în 1835 s-a ridicat aici un nou lăcaș de rugăciune. În lucrarea Jews in Latin-America se menționa că în 1830 în Barbados trăiesc 250 de familii dar că „comunitatea începe să se reducă numeric, în parte ca urmare a unor calamități naturale care au devastat plantațiile de trestie de zahăr și a crizei ce a urmat”. Plantațiile de trestie de zahăr și prelucrarea acesteia reprezentau principalele indleletniciri ale locuitorilor. În prima decadă a secolului nostru se aprecia că la Barbados s-ar afla, cel mult, 25 de evrei. Prin deceniile patru și

cinci, ca urmare a prigoanei naziste, un număr de familii evreiești s-au oprit și la Barbados, dar pușini au rămas aici. Prin 1960 numărul lor era aproximativ 100. În Buletinul Jewish Historical Society of England din 1955 și un an mai tîrziu în cel al lui American Jewish Historical Society a apărut un studiu intitulat Inscrupții tombale evreiești în Barbados, în care erau reproduse 374 de epitafuri de pe asemenea monumente.

Despre istoria acestei comunități vorbesc o seamă de expozate aflate în muzeul la la Bridgetown. Se poate vedea acolo o fîntînă din marmoră, cu arcadă din cărămidă, care a servit la spălarea mîinilor celor ce intrau în vechea sinagogă sau în cimitirul alăturat. Se găsesc, de asemenea, mai multe obiecte de cult: candelabre, vestimente ale suliurilor sfinte, cutii ale milei etc. Toate amintesc de o comunitate care, deși nu a fost niciodată prea numeroasă, are însă tradiții.

Nu se poate încheia această scurtă privire retrospectivă fără a se aminti și un episod oarecum exotic. Alături de cele 12 familii, în Barbados există și o altă mică congregație constituită din cîteva familii de negri, originari din insulă care au trăit însă timp îndelungat la New York unde au trecut la iudaism. Reîntorși în patrie, ei și-au constituit sinagoga și congregația lor proprie.

INAUGURARE

Comunitatea din Wellington, capitala Noii Zeelande, va inaugura în curînd noul centru comunitar. Acesta va cuprinde sinagoga Bet El, o casă de rugăciune pentru zilele lucrătoare ale săptămîinii, o școală, o baie rituală, o sală de festivități, două bucătării rituale. (Obștea din Noua Zeelandă numără în prezent peste 4 000 de suflete).

Ghidul restaurantelor rituale

Compania aeriană elvețiană „Swissair” a editat o nouă ediție a Ghidului restaurantelor rituale din Europa. Sînt cuprinse și cele 11 restaurante rituale ale Federației Comunităților Evreiești (M) din România. Lucrarea a fost pregătită pentru tipar de rabinul Meir Wagner. În clișeu: coperta Ghidului.

CARNET

VINERI

Dar vinerea? Cum arăta vinerea în țirg?

Vineri la amiază Sambation, fluviul care în legendă zvîrle toată săptămîna fac și pietre, se potolește cu desăvîrșire, după cum bine se știe. Pînă și flăcările iadului conțenesc în acel moment, dăruind un răgaz de tihnă celor greu canoniți. Dar cîte alte virtuți nu are această a șasea zi a săptămîinii, care introduce pe credincios în palatul minunat al Șabatului? Hasidimii, mai ales, se pricep să povestească atîtea lucruri nemaipomenite în această privință! Dar asta mai tîrziu, după aprinderea luminărilor sau, și mai bine, simbată în amurg, cînd soarele se desprindea cu părere de rău de această zi, nu înainte de a arunca o ultimă privire în sfîntul lăcaș, unde bărbații prănziau a treia masă, șolășides...

Vineri, toate drumurile duceau acasă. Cărăușii, care toată săptămîna cutre-eraseră șleahurile, innoptînd pe la hanuri și pornind-o mai departe la drum la prima geană de lumină, dădeau bice cailor, nerăbdători să ajungă cu un ceas mai devreme. Nerăbdarea lor creștea pe măsură ce se apropiau de casă. Se iveau la barieră învîluși într-un nor gros de colb, nădușiți și răgușiți de cit îndemnăseră caii. Asta, vara, iarna, săniile alunecau peste nămeții mai înalți decît casele — bietele case ale țirgului! — și trecea destulă vreme pînă promoroaca se desprindea de pe barba și mustățile stufoase. Cu mișcări hotărîte, de bărbați deprinși cu spațiile largi, zvîrleau de pe ei sumanul și cojocul, lepădau din picioare cizmele cu miroș de piele prost tăbăcită și se trîgeau aproape de cuptor, lăsîndu-se cuprinși de căldură. În fărîșoara adîncă turnau ceaiul tare pe care-l sorbeau cu o așchie de zahăr tăiată cu satîrul din căpătîină. Săptămîna a fost chinuitor de grea, drumurile nesigure, prin hanurile în care au innoptat lemnele erau pe sfîrșite, dar cu voia lui Dumnezeu le-au biruit pe toate. Acum sorbeau zgomotos și cu nespuse poftă ceaiul tare și nădușeau de pe acum la gîndul că peste mai puțin de un ceas vor fi la șviț, pe banca cea mai de sus a băii cu aburi.

Cu trenul de 14,28 s-a întors și Moșe-Comisionerul. Plecase, ca de obicei, simbată îndată după miezul nopții. Toată săptămîna dormise pe un scaun, în săli de așteptare sau pe o bancă pe peron, alergase cit l-au finit picioarele să rezolve ce avusese de rezolvat între două trenuri, se agățase de remorca tramvaiului în orașul mare, grăbit să nu scape acceleratul. Gîfîind, lac de sudoare, l-a prins exact în clipa cînd impieगत dăduse semnalul de plecare, apoi a coborît în orașul următor, a dus comisionul la destinație și povestea s-a repetat aidoma, în toate cele șase zile ale săptămîinii.

— Și nu ți-e greu, la vîrsta dumitale, să faci munca asta? Să nu dormi toată săptămîna în patul dumitale, să trăiești pe apucate, în trenuri și tramvaie?

Ca și cum ar fi auzit o glumă nemaipomenită, omul rîde din toată inima, arătîndu-și gingiile peste care un dentist de mina a treia a fixat o placă dintr-un metal alb.

— Greu? Uite, la cei aproape 70 de ani ai mei, pentru prima dată mi-e dat să aud așa o întrebare. Greu-uror, asta-i viața și în sudoarea frunții e scris ca fiecare să-și cîștige pîinea. Fiecare om cu soarta lui iar a mea este așa cum este și rostul meu e să mi-o împlinesc. Nu mă plîng, uite, astăzi voi sta la masă cu feciorii și nepoții, apoi voi dormi în patul meu, mîine toată ziua e Șabat, mă voi odihni și aduna puteri pentru altă săptămîină... Singurul lucru pentru care mă rog e sănătatea... Dacă omul e sănătos, nu mai are pentru ce-l supăra pe Cel de sus...

Vineri, ceasul aleargă parcă mai repede și gospodinele nu-și vîd capul de atîta treabă. Pîinea a fost de mult scoasă din cuptor, aroma ei se simte în tot țirgul. Și supa și celelalte feluri, slavă Domnului, sînt gata. După ce se vor răci, un copil le va coborî în zemnic. Dar parcă numai aîți are de făcut gospodina? Dar curățenia casei, dar lăutul copiilor, dar primeneala și cîte altele? Iată, soarele se apropie de asfințit, curînd sosește clipa binecuvîntării luminărilor și parcă niciodată nu a fost în așa mare întîrziere. Și cuprînsă de o sfințită neliniște, gospodina se avîntă cu și mai multă rivnă în vîrtejul lucrului.

Intre timp, gospodarul a savurat deliciale țuifului și în drum spre casă s-au abătut pe la frizer. Vineri e zi binecuvîntată pentru acești meseriași, căci în celelalte zile ale săptămîinii mai mult stau degeaba. Problema e cum să faci să trăiești șase zile din cîștigul unei singure zile?

...Soarele apune după ruina morii de foc de la marginea orașului, dar de data aceasta țirgul nu este invadat în întregime de întuneric. Ca la un semnal, în casele noastre se aprind luminările de Șabat. Cu fața acoperită, mama șoptește binecuvîntarea pe care a învățat-o de la mama ei iar aceasta de la bunica și tot așa pînă la capătul generațiilor.

Pe ulițele strîmte, bărbații se îndreaptă negrăbit spre sinagogă. Miroase a pîine coaptă, a luminări aprinse, a rușe curate. În legendă, fluviul Sambation a încetat a mai vărsa potop de pietre așa că acum ar fi clipa prielnică în care s-ar putea trece către regatul celor zece triburi rătăcite. Dar e Șabat și nu se cade a turbura tihna sfințită. Așa că taina rămîne mai departe să turbure și să încălzească imaginația copiilor țirgului.

VICTOR RUSU

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Reamintim că abonamentele semestriale expiră la data de 30 iunie a.c. Spre a-și asigura în continuare primirea revistei la domiciliu, cititorii sînt rugați a trimite lei 20 prin mandat poștal, pe adresa F.C.E. cont B.N.R. 45.10.7.062 sector 4 București.

Acest anunț privește numai abonații care la începutul anului au trimis doar 20 lei, costul abonamentului pe 6 luni. Abonamentul pe un an este de 30 lei.

Abonamentele semestriale pot fi reînnoite și prin comunitățile locale.

Un vrednic oficiant
al obștei din Pitești

Obștea din Pitești este deservită la Templul local de oficiantul Leibovici Strul-Brill.

Născut în orașul Botoșani în anul 1887, a împlinit venerabilă vîrstă de 90 ani.

Stabilit în Pitești din anul 1913, s-a făcut cunoscut și apreciat ca un enoriaș onest, credincios, respectînd prescripțiile religioase.

Din anul 1962 a devenit oficiantul Templului nostru.

Comitetul comunității din Pitești, împreună cu întreaga obște, îi adresează calde felicitări, multă sănătate, spre a sluji și mai departe obștei.

La mai puțin de 6 luni de la pierderea scumpului lor MARCU MIHALOVICI, copiii, nepoții și rudele apropiate trăiesc o nouă și mare durere prin încetarea din viață, la 10 mai 1977, a dragei lor mame, bunici, soră, cumnată, matusă

SURA MIHALOVICI

din Huși

în vîrstă de 70 ani

Înhumarea a avut loc în ziua de 12 mai 1977, la cimitirul din Huși.

Dr. Zaharia Zambilovici, soț, dr. Fischbach Tamara, dr. Gabriela Kaufman, dr. Pitariu Iolanda, fiice, precum și familiile inrudite, anunță cu profundă durere că în ziua de 15 mai 1977, mult iubită lor

FANY ZAMBOLOVICI

i-a părăsit pentru totdeauna. Inmormîntarea a avut loc la cimitirul Filantropia, în ziua de marți 17 mai 1977.

Cu suflute îndurerate și în veci nemîngiați, Toni, soție, Carolina, fiică, Heinrich, fiu, Frida, noră și copiii (Israeľ, Silvica, Simonel, nepoți (Iași), surorii, frați, cumnată și nepoți, cit și întreaga familie anunță cu aceeași durere că se împlineste un an, la 28 iunie (Sivan) 1977 de la pierderea iubitului nostru soț, tată, frate, bunici

RAȚA DANIEL

Familia păstrează amintirea sufletului său bun și cinstit.

Reghina Gutman, soră, dr. Stairman, frate, familia Alpern cu nepoții, familia Rubin S. Blum și familiile inrudite anunță împlinirea unui an de la moartea neuitatei lor

ROZA SPETER

și 8 ani de la moartea lui

TULI SPETER

Odihnească în pace.

Betty, soție, Rica, fiică, nepoți, nepoate și întreaga familie anunță cu nespuse durere pierderea din viață a dragului și neprețuitului lor

IOSUB MOISE HALMZOHN

giuvaergiu, din Piatra Neamț,

decedat la 27 aprilie a.c. Nu-l vom uita.

Horațiu Mark, fiu și Elisabeta, noră, aduc la cunoștința rudelor și prietenilor că în ziua de 18 mai a.c. a fost inmormîntată la cimitirul Giurgului scumpa noastră mamă

MARIETA MARK

născut în Piatra Neamț, văduva lui Simon Mark din Roman, mort în războiul din 1916—1918.

Amintirea sufletului ei cald va rămîne veșnic în inimile noastre.

DECESE

În perioada 11—25 mai 1977, în cimitirul Comunității evreilor din București au fost înhumați:

Zambilovici Fani (68 ani) str. dr. Lister 22; Izi Segal (46) Libertății 15; Pincu Craft (71) Piața Națiunilor Unite 3—5; Emilia Führer (75) Cămin Bradului 16; Tivia Haia Perester (86) Bradului 16; Hascal Avramovici (77) Bela Breiner 3; Miron Stiner (78) Episcop Chesarie 3; Bernard Buia (65) Crînul de pădure 5; Clara Katz (77) Major Alex. Cămpăanu 23; Hana Feingold (86) Ghimpați 17; Sofia Aro-novici (65) Bd. Muncii 208; Marieta Marc. Liviu Brebreanu 7 (87); Bernard Dikler Mendeleev 17; Carolina Iancu (96) Naum Rimniceanu 1; Iancu Ițicovici (57) 13 Decembrie 33; Alexandru Israil (79) Pietor Sahi 20; Beila Eida Schwartzberg (76) Batiștei 1; Zaharia Butnaru (68) Dionisie Lupu 47; Iancu Moscovici (68) Dabenei 2; Idel Fișel Iaeger (93) Drumul Taberei 25; Bliuna Bander (68) Foișor 88; Bernard Waldmann (89) Rahovei 3.

IN COMUNITAȚILE DIN ȚARA
Lunii martie-aprilie 1977

Arad: Roth Andor (75 ani); Turi Iolan (86); Suckely Olga (89); Weidenfeld Ludovic (84); Simon Eugen (72); Gonda Samuilă (91); Kurth Ladislau (69); Csillag Sidonia (83); Szekely Margareta (84); Braun Izidor (73); Rehnitz Bela (77); Szekely Ludovic (91); Weisz Izidor (86); Weisz Alexandru (74); Friedmann Adela (89); Iacob Ella (81); Hay Rozalia (79); Grieshaber Isaia (81); Farkas Rozalia (90); Fodor Aurelia (87); Mandi Emanuel (84). Baia Mare: Berkovits Marti (56). Bîrlad: Grinberg Hasa-Reisa (75); Veinraub Sara (70). Brașov: Bernhardt Sofia (89); Marin Bianca (20); Kaufman Iosef (63); Buhusi: Sender Mendel (77); Cătap Avram (76). Cluj: Dr. Rosenberger Iosif (81); Ludwig Adolf (67); Izsak Elisabeta; Schwart Victor. Constanța: Acherman Ana (79); Adania Sofia (80); Weintraub Adela (78); dr. Simca Arnold (50). Dorohoi: Rozenberg Estera (85); Rabinovici Leon (77); Vagner Iosub (72); Ițic Aron (80). Făgăraș: Fleisig Edith (54). Fălticeni: Strulovici Sami (72); Schwartz Iosef (89). Galați: Helving Leonida (62); Titinschneider Iosif (60); Camer Sofia (53); David Heimberg (67); Gutman Strul (75). Iași: Marcus Aneta; Lupovici Adela (92); Frei Saravita (67); Mattes Gizela (82); Beral Nahman Hers (72); Geller Fani (80); Berco-vici Eli (90); Eiser Ottilia Ana (81); Goldstein Suhăr Janeta. Piatra Neamț: Leibovici Iancu (80); Bercu Melania (3 luni). Ploiești: Spodhenc Herman (58); Birnbaum Sarica (69); Axente Ernestina (57); Kuhner Strul (73); Rabinovici Carolina (73). Reghin: Chalton Nicolae (71). Roman: Renné Vainberg (49). Satu Mare: Roth Alexandru (62). Sighet: Stauber David (83); Neuman Mendel (65). Timișoara: Neufeld Serena (83); Kutterer Adela (82); Wienerberger Elvira (74); Grünberger Iulia (87); Meirovitz Berta (94); Stark Irina (86); Marton Gizela (80); Philipp Ghizela (88); Guttmann Samuilă (75); Stricker Paraschiva (59); Cockerl Margareta (81); Temmer Geza (73); Ehrlich Magdalena (56); Havas Ludovic (84); Weisz Olga (86); Weisz Aurelia (82); Weisz Rozalia (67); Friedmann Iosefina (87). Vaslui: Strul Naftali (70); Goldstein Paulina (65); Vi-tenstein Leon (75).

Familii Blumer, Balter, Coman, Ci-fer anunță împlinirea a trei luni de la dispariția tragică a dragilor lor

CELA și PETRE ANTIM-KAHANE

în cutremurul din 4 martie a.c.

Alice, soție, Samuel și Simon Nadler, frați, Malvina Schor (Israel) soră, Ing. Nadler A. și Morghinstern Dadi, nepoți, împreună cu familiile lor, anunță cu durere încetarea din viață, la 21 aprilie 1977, a celui care a fost

Farmacist NAUM NADLER

Craiova

Îi vom păstra o vie amintire.

Cu mare durere, pe care timpul nu o șterge niciodată, Taube Demian, mamă, Iulius Meth, soț, Moni, fiu, Heni, noră, Doris Lehrer, fiică, Didi, ginere, Elfriede, Kari, Astrid, nepoți, Iosif și Antoaneta Schmerler, cumnați și cei care au cunoscut-o anunță că au trecut trei luni (19 Svat 5737) de cînd a încetat să mai bată inima femeii minunate care a fost

METH RENÉE

Amintirea ei va rămîne veșnică în inimile noastre.

Inmormîntarea a avut loc la cimitirul evreiesc din Rădăuți.

Figuri sefarde

MARELE RABIN HAIM BEJERANO

Una din figurile proeminente ale iudaismului sefard de la începutul acestui secol este neîndoios Marele rabin Haim Bejerano. Personalitate polivalentă, poli-glot și erudit, a fost deopotrivă un eminent conducător religios și un cărturar de seamă.

S-a născut în 1850 la Stara Zagora (Bulgaria) — localitate ce pe vremea aceea făcea parte din Imperiul Otoman — tatăl său fiind rabinul obștei. Pe atunci în această localitate pulsa o viață evreiască sefardă de autentică frumusețe. În orașel exista doar o singură școală primară iar pentru pregătirea religioasă elevii erau trimiși unii la hogaș, alții la rabin. Haim urmează cursuri și la unul și la celălalt. De la părinți învață limba spaniolă, de care rămâne îndrăgostit toată viața. În regiune se vorbeau limbile turcă, bulgară și greacă, pe care tânărul Bejerano le asimilează repede. Concomitent învață teinic ebraica. La vârsta de 18 ani era socotit pe drept cuvânt un erudit. În afară de limbile ce se vorbeau în orașel cunoștea persana, araba, precum și câteva limbi moderne. Încă de la această vîrstă Bejerano este denumit savantul de la Stara Zagora.

În 1877, războiul ruso-turc îl obligă să se refugieze la Ruscuc unde în urma bombardamentelor are nefeicirea să-și piardă mama și unul din copii. De aici se refugiază la București, unde este angajat de comunitatea spaniolă ca director al școlii de băieți și predicator la Cal Grande (Templul cel Mare), unde este foarte apreciat și admirat pentru erudiția lui.

Lucrările lui de lingvistică, pe care le continuă cu asiduitate, sînt urmărite cu interes de lumea științifică românească. Între altele, sînt utile în această perioadă cunoștințele sale teinice de limbă turcă. Generalul Vasile Năsturel îi solicită colaborarea la alcătuirea lucrării *Istoria războiului pentru Independență*. Trofele cucerite de la turci fac obiectul unor cercetări speciale. Inscriptiile de pe drapel, cu citate din Coran, sînt încredințate lui Haim Bejerano, care prezintă nu numai o traducere exactă, dar și un comentariu aprofundat, posibil datorită solidei sale culturi și în acest domeniu.

Activitatea didactică o completează în mod fericit pe cea științifică și religioasă. În anul 1896, facultatea de teologie din București avea ca studenți pe viitorii mitropoliți Irineu și Visarion Puiu. Aceștia, împreună cu alți 13 studenți, urmează un curs de limba ebraică cu Bejerano.

În perioada în care este directorul școlii primare de băieți, întocmește o antologie a folclorului sefard în care sînt cuprinse trei mii de proverbe, maxime și fabule, culese după ani de cercetări. Ma-

nuscritul acestei lucrări se păstrează la Academia de Științe din Madrid. Prefața — redactată sub formă de dialog — constituie ea însăși o operă literară de autentică valoare. Activitatea pe multiple planuri a acestui învățat atrage atenția cercurilor de specialitate din Europa. Astfel seminarul rabinic din Viena îi aduce elogiul, socotindu-l unul dintre marii talmudiști ai epocii.

În revistele europene publică versuri, majoritatea lor în limba ebraică.

În anul 1910 comunitatea sefardă din Adrianopol îl alege în funcția de Mare rabin, conducător recunoscut al obștei. Haim Bejerano părăsește București, încheind o perioadă fecundă a existenței sale, însoțit de unanimă stimă și prețuire. Cîteva ani mai tîrziu este ales Mare rabin al Imperiului Otoman, cu putere egală a unui Calif musulman. În acest post de înaltă răspundere, Marele rabin Haim Bejerano vădește întreaga forță a personalității sale, alese daruri spirituale și intelectuale, cu care era inzestrat. În primul rînd organizează model comunitatea din Adrianopol. Traduce manuscrise antice cu aceeași pasiune cu care traduce în limba ebraică operele marilor gânditori ai Europei. Întreține strînse legături epistolare cu mari personalități ale epocii, printre care Anatole France, Clemenceau, Unamuno, Emil Ludwig, Claude Farrère, Pierre Loti, dr. M. Gaster. Marele rabin sefard al Londrei, cu poetul Bialik.

Iată textul unei dedicații adresată de acesta din urmă lui Bejerano:

„În schimbul aurului poeziei sefarde, poezia aschenazită aduce arama ei unui rabin, învățat și totodată poet, Marelui Rabin Haim Bejerano, de către cel care-l onorează cu tot meritul ce i se cuvine”.

Resedința din Constantinopol a Marelui rabin devine un centru de adunare al savanților din întreaga Europă.

Războiul mondial aduce prăbușirea Imperiului turc. Kemal Atatürk, care preia conducerea Turciei întreține raporturi cordiale cu Bejerano.

În 1920 este numit membru al Academiei Regale Spaniole și președinte de onoare al Societății „Dante Alighieri”.

Bejerano, acum în vîrstă, își părăsește tot mai rar reședința sa din Pera. În schimb nu renunță la activitatea de cercetare științifică. Din epoca aceasta au rămas de la el vrafuri de manuscrise ce-și așteaptă încă rîndul la tipar. Cunoașterea altor limbi îi permite să pătrundă în domenii și culturi diferite, studiind texte inaccesibile multor savanți.

Activitatea solitară de cercetător al vechilor folioane nu l-a îndepărtat de oameni. Dimpotrivă. Toată viața Haim Bejerano a nutrit dragoste profundă pentru oameni, înțelegere nemărginită pentru ne-

voile și chiar slăbiciunile lor. Știa să se apropie de oameni, să-i vorbească fiecărui în graiul său și aci stă taina venerației de care se bucura.

Mai mult decît toate onorurile, rabi Haim Bejerano a prețuit mistuirea lui sacerdotală, pe care a exercitat-o pentru oameni, în mijlocul oamenilor. Singurul orgoliu pe care l-a avut a fost acela de a fi pătruns în sufletul multimilor și de a le fi îndreptat pe căile luminoase ale credinței.

Aceste nobile aspirații nu l-au părăsit niciodată. A rămas lucid și înțelept chiar și pe patul de moarte, continuînd a fi izvor de înțelepciune și îmbărbătare fiilor și celor veniți să-i aducă un suprem omagiu.

1 august 1921. Templul din strada Bujuk Hand k. de 3500 de locuri este necăpător pentru a putea cuprinde oficialitățile, corpul diplomatic și mii de evrei veniți din comunitățile de pe întreg cuprinsul Turciei. Cortegiul se îndreaptă spre cimitirul Arnautehioi, făcîndu-și drum cu greu prin mulțimea imensă blocază străzile. Toată populația orașului ține să aducă un ultim omagiu Marelui rabin. Negustorii evrei, musulmanii și creștinii au închis prăvăliile, ca într-o zi de mare doliu.

Un monument de marmură albă, în stil mauro-sefard, veghează somnul veșnic al acestui mare rabin și mare cărturar, continuator al strălucitei tradiții a culturii sefarde.

ESDRA ALHASID

„Nu e bine

să fie omul singur”

(Urmare din pag. 1-a)

jos de mijloacele lui, să se îmbrace după mijloacele sale, dar să-și onoreze soția și copiii chiar mai mult decît i-ar permite mijloacele”. (Hulin, 84 b). Buna înțelegere dintre soți este mai prețioasă decît toate bogățiile. Rabi Akiva se întreba: „Cine este bogat? Și răspundea: „Acela care are o soție bună și binevoitoare”.

În familia tradițională, soțul avea responsabilitatea de a asigura cele necesare traiului, iar soției îi revine obligația de a conduce gospodăria și a veghea asupra creșterii și educației copiilor. „În ce privește gospodăria, hrana și îmbrăcămintea copiilor săi, bărbatul trebuie să se supună hotărîrilor soției sale, căci numai așa pacea și armonia vor sălășui în casa sa”. (Baba Meția, 59 a)

Relațiile dintre copii și părinți sînt de o importanță capitală. Iudaismul a accentuat întotdeauna rolul copiilor, în calitate de continuatori ai familiei și ai neamului. Dorința de a avea copii, suferința în cazul în care această dorință nu se poate realiza sau este aminată, bucuria resimțită la nașterea copiilor sînt teme care străbat constant cărțile sfinte. În vechime, copiii erau considerați o binefacere atît de mare, încît la nașterea lor părinții îl slăveau pe Dumnezeu în multiple forme, una dintre acestea fiind chiar alegerea numelui dat copilului. Erau foarte frecvente acele nume care constituie ele însele o expresie de recunoștință destinată să preamărească divinitatea: Iehosua (Dumnezeu mintuiește), Ioachim (Dumnezeu este înalt), Iohanah (Dumnezeu e întăritor), Daniel (Dumnezeu este judecătorul), Rafael (Dumnezeu este vindecătorul) și multe altele.

Concepția noastră prevede obligații precise, atît pentru părinți față de copii, cît și pentru copii față de părinți. Părinții trebuie să asigure copilului nu numai existența fizică, oferindu-i hrană, îmbrăcăminte și adăpost, ci și dezvoltarea psihică și spirituală prin dragostea lor și printr-o educație îngrijită, făcută în spiritul iudaismului. Părinții sînt datori să predea copilului valorile morale, să încurajeze îndeplinirea de către copil a acelor *mitot* care sînt potrivite vârstei sale, să-i înlesnească deprinderea învățării, să-i ajute să se identifice cu idealurile și aspirațiile morale. Nu numai băieții trebuie crescuți în spiritul iudaismului, ci și fetele, căci femeia are o responsabilitate egală cu cea a bărbatului în domeniul numeroaselor obligații legate de casă și în cel al educării tinerei generații. În afară de acestea, părinții trebuie să asigure copilului posibilitatea de a dobîndi o profesiune „căci cine nu face așa, este ca și cum și-ar învăța fiul să fure”.

Raportul părinților cu copilul să se inspire dintr-un sentiment de respect: și părintele este obligat să-și respecte copilul, să respecte personalitatea sa umană. Bătaia este în genere condamnată și în nici un caz nu este permis ca demnitatea copilului să aibă de suferit. Mai mult, este interzis unui părinte să lovească un copil adult. Semnificativ este faptul că „adult” nu se referă la vîrsta fizică a copilului, ci la maturitatea sa, determinată de cunoștințele și dezvoltarea lui morală.

Obligațiile copilului față de părinți sînt fundamentate de porunca de a respecta și onora părinții: „Cînd un om își respectă tatăl și mama, Cel Sfînt, binecuvîntat fie el, spune: Este ca și cum m-ar onora pe mine”. Lipsa de respect față de părinți echivalează cu lipsa de respect pentru Dumnezeu. Din această obligație primordială decurg celelalte datorii ale copiilor: datoria de ascultare față de părinți, ajutorarea lor la bătrînețe, pomenirea memoriei lor după moarte.

Multe alte aspecte ale vieții de familie concepția iudaică le-a elaborat cu grijă. Pentru iudaism, familia este condiția și cadrul de realizare a fericirii, o fericire responsabilă, fericirea durabilă a omului care și-a îndeplinit, în spiritul învățăturii, multiplele datorii care stau în fața ființei umane.

KETER RINA

Alfabetul morții

Cu cît se scrie mai mult despre catastrofa care a pustii iudaismul european, cu atît se remarcă mai pregnant cît de sărace sînt cuvintele sau imaginile, cîtă dreptate avea scriitorul Elie Wiesel cînd afirma că pentru un supraviețuitor al holocaustului este imposibil să reducă cele ce a văzut sau a trăit. Și totuși oamenii au simțit nevoia să vorbească, să depună mărturie în fața posterității. Așa pot fi socotite și Jurnalul Annei Frank, și documentele Ringelblum, și însemnările lui Mose Flinker, Kaplan și ale altora. Așa pot fi înțelese documentele care continuă mereu să fie scoase la iveală. Recent au apărut însemnările dr.ului Willy Cohn, fost profesor la Breslau, ale cărui cartele aruncă și ele o lumină — palidă, desigur — asupra a ceea ce a suferit un evreu în perioada atît de crîncenă.

Notele în cauză acoperă o perioadă scurtă: 1941—1942. Dr. Cohn a fost exterminat în 1942, împreună cu soția și două fiice ale sale. În lumina celor ce știm astăzi, ceea ce consemnează profesorul din Breslau nu lasă să se întrevadă amploarea catastrofei. Dar și în orașul său dispar oameni; evrei și alți cetățeni cunoscuți ca avînd opinii democratice. Unde sînt? Oamenii bănuiesc, dar se feresc să se întrebe

sau să-și răspundă. Nici măcar în carnetul său dr. Cohn nu îndrăznește să pună întrebarea direct. Poate tocmai pentru că cunoștea răspunsul se mărginește să noteze laconic: „Vremurile evului mediu sînt depășite în grozavii”. Pe altă pagină a carnețelului găsim exprimată totuși o speranță: „După amiază m-am dus la căminul Beate-Guttmann spre a asculta citirea Meghilei (era în ajun de Purim n.n.). Te cuprinde totuși un simțămînt înălțător de speranță relînd povestirea sfîrșitului asupritorilor”. Dar mai departe răzbate frîmțantă și neliniștită: „Rugăciunea m-a răscolit; în special Unetane tokef (de astă dată era în zi de Roș Hăšana n.n.). Ce va fi cu noi?...”.

„De la însemnările dr.ului Cohn la alfabetul nazist de la Teresienstadt este o cale lungă, deși a fost străbătută în mai puțin de doi ani și a fost presărată cu milioane de victime. Alfabetul de la Teresienstadt răspunde pară întrebării ce și-a pus martirul din Breslau în însemnarea citată. Încă un document al timpului. Despre ce este vorba?

Spre mijlocul anului 1944 nazistii au inițiat acțiunea de lichidare a lagărului de la Teresienstadt. După părerea lor, viața de lagăr exter-

mina prea încet. Mașina morții de la Auschwitz era mai eficientă. Așa au început și aici transporturile. Un cuvînt obișnuit ca atîtea altele, dar care — odată intrat în terminologia nazistă — a devenit o noțiune de groază. Din toate lagărele porneau spre Auschwitz transporturi. Se alimenta uzina morții. Materia primă: oamenii. Cu în orice operație comercială, transportul era însoțit de documente. La Teresienstadt fiecare transport purta drept indicativ o literă a alfabetului. Astfel în limba-jul nazist alfabetul a devenit și el o evocare a morții.

Printre fișele găsite în arhiva de la Teresienstadt s-a aflat cea etichetată: „Transportul R”. Sînt înscrise acolo numele compozitorilor Pavel Haas și Heies Crasa, al scriitorului Karel Schveak, al fostului director al Filarmonicii cheoslovace Egon Lebec și multe altele. Nume cu rezonanță, sau pur și simplu nume. Fiecare evocă o viață, o creație, sau o speranță. Toate înăbușite de gazul Cyklon. După cite se știe, alfabetul nazist de la Teresienstadt s-a încheiat la litera S și odată cu el au fost încheiate zeci de mii de vieți.

„Jurnale, note, însemnări, tabele, documente. Mereu și mereu alte mărturii. Subiect despre care se spune în unele cercuri că a devenit banal. Poate tocmai de aceea abordarea tematicii holocaustului — care nu se face deloc cu inima ușoară — este încă necesară, utilă.

S. GAL

Un episod luminos
din anii întunecați
ai dictaturii fasciste

COLEGIUL ONESCU

Mi-aduc aminte cum l-am cunoscut pe Millo. Era pe la sfârșitul anului 1940, când și unul și altul fusesem nevoiți, sub osînda legilor rasiale, inspirate de Hitler și adoptate de sucursala sa, ciuma verde, să părăsim liceele unde învățasem până atunci. Ne găsisem adăpostul la Liceul teoretic evreiesc din str. Dionisie Lupu, o clădire modestă, unde se adunaseră o mână de profesori alesi, aflați și ei în aceeași nedreaptă bejenie. Director fusese mai întâi scurt timp un exceptional profesor de matematică, Kahane, apoi, până la sfârșitul școlii, lingvistul și viitorul academician Alexandru Graur, care ca profesor de latină predă această materie cu un dar pedagogic rar întâlnit. Cu toate condițiile tragice pentru evrei — și nu numai pentru ei —, căci ne aflăm în plină dictatură fascistă legionară, nucleul de cultură din Dionisie Lupu își menținea un nivel extrem de ridicat. Profesorii își susțineau lecțiile cu o înaltă universitară (dealtfel, mulți au și devenit, după 1944, cadre de învățământ superior). Elevii erau, în majoritatea lor, liceeni fruntași în sensul cel mai bun al cuvîntului. Instituția răspundea prigoanei verzi desfășurată în lupta antifascistă în primul rînd prin cultură, deși nici formele directe ale luptei antifasciste a profesorilor și elevilor nu au lipsit. Și pe atunci, în plină epocă de razii ale „poliției legionare”, căreia alături de evrei, care dădeau cele mai numeroase victime, le cădeau jertfă mari cărturari români, m-am „produs” pentru prima dată cu o conferință, în cadrul liceului. Am vorbit despre un scriitor pe care-l cîștiam din scoarță-n-scoarță, un apărător al supremelor valori umane. Conferința era intitulată „Conceptia filozofică a lui Henrik Ibsen” și fiecare cuvînt al ei era parcă un protest împotriva ororilor anti-umane care se petreceau în jurul nostru. Au asistat elevii elaselor superioare și mai mulți profesori. Printre elevi, s-a numărat Millo — viitorul istoric literar Mihail Petroveanu — și în seara aceleiași zile ne-am întâlnit pentru prima dată, la o îndelungată conversație-dispută și ne-am împrietenit. Era înalt, slab, cu niște picioare neferosimil de subțiri. Ochii, întunecați, dar blajini, iradiu inteligență și bunătate. Am discutat aprins probleme de estetică, ne-am abătut apoi la polemica dintre Titu Maiorescu și Dobrogeanu-Gherea, mi-a mărturisit pasiunea pentru Bacovia, al cărui exeget avea într-o bună zi să devină. La rîndul meu, i-am vorbit, despre scrierile mele preferate: Arghezi, Anatole France, Șalom Alechem, Ștefan Zweig...

UN LICEU EVREIESC ÎN PLIN REGIM DE DICTATURĂ FASCISTĂ

Au urmat luni întunecate. Rebeliunea și celelalte manifestări ale terorii, antrenarea țării în războiul tilhăresc alături de paranoicul din Berlin, groaznicul pogrom de la Iași. Liceul a continuat să existe, la același nivel ridicat, ca un simbol al setei de lumină a unei obști amenințată cu pieștea, care își afirma cu demnitate dreptul la existență și tradiția de neam al cărții. În vara anului 1941 mi-am susținut examenul de absolvire (care avea să fie asimilat după 1944 cu bacalaureatul). Pe diplomă a semnat, ca președinte al comisiei de examinare, marele cărturar și matematician Simion Sanielevici.

Norii negri se strîngeau tot mai apăsători. „Conducătorul” se angajase în „cruciada” sa dementă, evreii din alte țări cotopte fuseseră măcelăriți sau deportați spre destinații atunci necunoscute. Legile rasiale goneau pe evrei din slujbe, din case și chiar actele de stare civilă ce se eliberau erau marcate prin stampila „evreu”. Începuse „munca obligatorie” decretată de Antonescu, efectuată în condiții de umilință și de brutalități. Am efectuat-o, citeva luni, la „Poligon”, la marginea Bucureștilor, unde săpam șanțuri pentru trageri, alături de mulți alți tineri, asistînd nu rareori, scrișind din dinți, la biciurile publice pe care le organiza un supraveghetor sadic al cărui nume încerc să-l uit. Deasupra capetelor noastre atîna sabia lui Damocles a ex-

terminării. Astăzi sînt convins că dacă eu nu a venit în proporții de masă, cum s-a întîmplat în alte țări cu regimuri prohibiteriste, ac asta s-a datorat omiei românești în mijlocul căreia trăiam. Infruntînd cele mai mari primejdii, numeroși evrei s-au angajat atunci în lupta antifascistă, condusă de comunisti, organizînd acțiuni hotărîte împotriva lui Antonescu și a politicii sale.

PĂREA APROAPE DE NECREZUT...

Această rezistență, desfășurată în condiții tot mai aspre, a continuat să îmbrace și formele culturii. S-a petrecut atunci, în ceasurile cele mai grele ale toamnei anului 1941, cînd teritoriul dominat de fascism cuprinsese cea mai mare parte a hărții Europei, s-a petrecut un adevărat miracol: evreii din București (și cîțiva veniți din provincie, unii strecurăți chiar din străinătate) au fărînit lăcașuri pentru ca tinerii excluși de legile rasiale din Universitățile de stat să-și poată începe sau continua studiile superioare.

Părea aproape de necrezut. Tancurile germane se aflau la porțile Moscovei și cotoptiseră o mare parte din Ucraina. Din bătrîna Europă, doar bastionul britanic mai rezista. Crematoriile lagărelor patro-

CITEVA CADRE DIDACTICE. — De sus în jos: Marcu Onescu, M. H. Maxy, Mihail Sebastian, prof. Simion Sanielevici.

nate de Himmler prefăceau trupuri, mai ales de evrei, în cenușă și sîpau, iar la București se organizau trei „colegii” pentru studenții evrei: colegiul Abason, cu secția de inginerie și medicină, colegiul Bercovici și colegiul Onescu. L-am cunoscut pe cel de al treilea, al cărui student am fost din 1941 și pînă în 1944, urmînd aici trei ani de studii. Colegi și prieteni m-au ajutat în ultima vreme să culeg unele date. Pe baza lor — imbinată cu amintirile mele — voi încerca să-i evoc evoluția, o filă deloc neglijabilă din existența frîmțată a obștei evreiești în timpul războiului. Desigur, imaginea va fi parțială, alcătuită mai ales din ceea ce am trăit nemijlocit, dar poate că alți foști studenți și profesori vor voi să o întregască.

A fost înghebat cu prețul multor strădăni și sacrificii. A fost amenințat în multe momente cu desființarea și salvat tot de atîtea ori, supraviețuind, asemenea unei corăbii bătută de talazuri vrăjmașe, pînă la tîrîmii memorabilei date a eliberării de sub fascism. Fiecare dintre noi, foștii colegi de atunci, păstrăm o parte din amintirile acestei instituții, moment pozitiv din istoria zbuciumată a acelor zile. Și sîntem bucuroși că mulți dintre adolescenții formați la colegiu au devenit oameni de nădejde în această țară, cei mai mulți trudituri harnici fără pretenții de notorietate, alții chiar personalități ale căror nume figurează printre laureații premiului de stat.

NUME ILUSTRE

Dar mai înainte de a schița structura colegiului, vreau să explic cum de a fost cu puțință miracolul organizării lui. Doi au fost, cred, factorii principali. Mai întâi, meritul revine initiatorului și bunului organizator, veșnic încrezător în reușită, care a fost distinsul jurist Marcu Onescu și eminentilor profesori-savanți pe care a știut să-i strîngă în jurul său, printre care s-au numărat matematicianul Simion Sanielevici, lingvistul Alexandru Graur, fizicianul Alex. Sanielevici, embriologul Benedict Menkes, învățatul rabin și orientalist M. A. Halevy, inginerul Maximilian Marcus, chimistul inventator dr. ing. I. Blum, pictorul M. H. Maxy, scriitorul Mihail Sebastian, prof. Th. Loewenstein, prof. A. Holinger și multe alte figuri de valoare și prestigiu în România.

Un al factor important, puțin cunoscut, este sprijinul pe care o serie de oameni de cultură români l-au dat acestei curajoase și salutare inițiative. Printre aceștia au fost profesorul C. I. Parhon, profesorii Traian și Alice Săvulescu, președintele Crucii Roșii Române dr. I. Costinescu, directorul Institutului Central de Statistică, Sabin Mănuilă și alții. Și nu trebuie uitați nici unii funcționari mai mari și mai mărunți, de la Ministerul Culturii Naționale și Cultelor, care au dat autorizațiile de funcționare nr. 241.263/1941 și 113.511/1942 instituției, iar apoi i-au susținut existența. Dacă nu s-a îngăduit să se dea colegiului titlatura universitară, nivelul său era însă ridicat, de o necontestată înaltă academică. Și acțiunea a fost susținută prin toate mijloacele, morale și materiale, de numeroase cercuri culturale ale evreilor bucureșteni.

CURSURILE S-AU DESCHIS LA 11 DECEMBRIE 1941

Cîteva date de organizare și statistice vor fi fără îndoială interesante. Cursurile s-au deschis la 11 decembrie 1941 — după un prealabil serviciu dîvin la Templul coral — și au cuprins 3 ani universitari: 1941—1942; 1942—1943; 1943—1944. Sediul, inițial în str. Bradului 21 (devenit ulterior Policlinica Crucii Roșii — Secția Evrei) s-a mutat apoi în str. Mircea Vodă 5, o clădire mare, cu ziduri ca de cetate. Efectivul de studenți, în cei trei ani de învățămînt amintit, a fost de 327, respectiv 605 și 462. Demersurile colegiului și ale susținătorilor săi au făcut ca în primul an studenții să fie scutiți de muncă obligatorie, pentru ca în anii următori, cînd acest lucru nu a mai fost posibil, să se obțină repartizarea lor la Institutul Central de Statistică din Capitală, ceea ce le permitea să frecventeze după amiază colegiul, desigur, în cadrul unui efort deosebit, noaptea fiind consacrată învățătura. Unui număr de studenți merituosi, dar nevoiași, li s-au acordat burse. Colegiul avea o structură complexă, cu secții care îl configurau într-o adevărată Universitate: biologie umană (de fapt, medicină); științe tehnice; litere-filozofie; economie-comert; agronomie; educație fizică. Cultura iudaică era, firește, prezentă, așa cum se va vedea mai departe. Excelent organizat era secretariatul, condus de prof. dr. ing. Calman Davidovici, ajutat de M. Oxenberg și Paul Mizrachy. Acest lucru s-a dovedit extrem de important, căci după 1944, arhiva secretariatului a putut fi folosită pentru recunoașterea diplomelor eliberate, cu mare scrupulozitate, de colegiu. În noiembrie 1944, s-a organizat o sesiune de lichidare.

În ce mă privește, m-am înscris mai întâi la secția de medicină, pentru a avea o meserie practică. Apoi am trecut la litere și filozofie. Un timp am încercat să urmez ambele cursuri, dar în condițiile în care trebuia să pretez (din anul II) și munca obligatorie, nu am reușit să fac față, așa încît am rămas la cea de a doua secție. Cu toate acestea, faptul că am trecut prin ambele secții, și că am luat parte destul de intens la activitatea culturală generală, de înalt nivel, care se desfășura în cadrul colegiului, m-a pus în contact cu mai multe sectoare ale acestei instituții.

Prin cîte peripecii nu au trecut învățămîntul și activitățile extradidactice din cadrul instituției! Abia astăzi, după mai bine de trei decenii, le pot din plin evalua dramaticismul. În schimb privindu-le ca trecut, nu mă mai îngrijorează, ca atunci. Se întîmpla ca un student să lipsească de la curs — și atunci primul gînd era că fusese arestat, căci colegiul era un centru viguros de activitate antifascistă, cu un nucleu utecit puternic. Mereu se răspindeau zvonuri că evreii vor fi deportați și se pronosticau și termene precise. Dar existau și momente de destindere. Seara ne duceam adesea în grup la excelentele reviste de la „Baraseum” (teatrul evreiesc) și îmi aduc aminte cu cîtă emoție o ascultam pe Jenny Șmilovici cîntînd „Ce-i al meu al meu rămine, Janki să-mi trăiești...”. Da — asta credeam, speram, cu toții, că nimic nu ne va putea răpi ce era al nostru: credința în valorile general-umane, în omnia funciară a poporului român și în etica iudaismului. În plin război și dictatură luptam împotriva fascismului prin cultură, așa cum se întîmplase nu o dată în trecut.

I. M. ȘTEFAN

Vorbe de spirit rabinice

TOCMAI DE ACEEA...

Doi învățacei absolviseră școala rabinică și deveniseră rabini. Către unul se îndreptau mulțimi de credincioși, iar ușa celuilalt nici nu se deschidea și în zadar aștepta să apară vreun credincios să-i ceară sfatul. Cînd cei doi colegi se întîlniră cu un prieten, acesta îl întrebă pe primul:

— De ce se îngărădesc atîți enoriași în casa ta și la mine nu vine nimeni?

— Cred că explicația e că eu îmi pun altfel întrebarea. Eu sînt nedumerit și mă întreb: ce merit am oare ca oamenii mă consideră vrednic să le dau îndrumare? De ce vin atîția la mine? Tocmai de aceea vin la mine, pentru că sînt cît în mine se zbuciumă această întrebare. Și intrucît oamenii au același instinct fin și sînt că tu te întreb de ce nu vin la tine, deși te socoți dotat cu calități superioare necesare unui sfătuitor, tocmai de aceea ești părăsit de ei — veni replica.

CINE CUI APARTINE

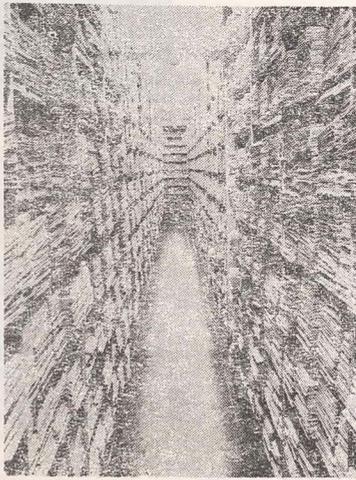
La rabinul Haim Tevi din Frankfurt pe Main au venit doi vecini care ajunseseră într-un grav conflict din cauza unei bucății de pămînt între curțile gospodăriilor lor. Fiecare din ei era gata să depună jurămînt că terenul care devenise mărul discordiei ține de curtea lui și nici unul nu era dispus la vreun compromis. Rabinul răspunse că nu dispune decît de un singur mijloc pentru a descoperi adevărul: să întrebă pămîntul și acesta să-i răspundă care din cei doi îi e proprietar. Oamenii au rămas uluiți de o astfel de perspectivă, dar s-au supus.

S-au dus deci cu toții la fața locului. Rabinul se adresă bucății de pămînt și îi ceru răspunsul, aplecînd urechea și deși nici o voce nu se auzi, le spuse:

— N-ați auzit ce-a spus pămîntul? Eu am auzit. El spune că nu aparține nici unuia dintre voi și că amîndoi îi aparțineți lui.

Oamenii își dădură astfel seama de nimicnicia certei lor și se împăcară.

ARHIVELE SPERANȚEI

„Arhivele speranței” este titlul unei cărți apărute recent la Paris (editura Fayard) în care autorul, Marc Hillel, înfățișează activitatea unei instituții de un fel deosebit. Este vorba de Institutul internațional de cercetări (inițialele în franceză S.I.R.) cu sediul în micul orașel vest-german Arolsen. Cei peste 300 colaboratori ai institutului — cu toții cercetători poliglofi și istorici ai nazismului — au reușit să întocmească printr-o muncă laborioasă, de o rară perseverență, 40 milioane fișe, cronică sui-generis a imensei tragedii a popoarelor Europene din perioada nebuniei naziste. Tot ce a putut fi salvat din arhivele lagărelor de concentrare, din închisori, centre de transfer, s-a adunat aici, fiind apoi analizat și clasat cu răbdare, meticulozitate. Scopul? Ajutorarea victimelor nazismului, să se răspundă aceluia care din întreaga lume își caută un dispărut, un indiciu, o cît de mică dovadă a calvarului lor. De la înființarea sa — în anul 1945 — s-au primit și înregistrat aici 4 200 000 diferite cereri. Scrisorile continuă să sosească din toate colțurile lumii: printr-una se solicită un certificat de deces, alta cuprinde o cerere pentru un certificat de detențiune, atestări ale muncii obligatorii în vederea stabilirii dosarelor de pensii, etc.

Ingeniozitatea și perseverența de care dau dovadă colaboratorii acestui institut unic în felul său reies pregnant din extrasele ce publicăm mai jos.

UN FAPT DIVERS

Era prin iulie 1969. La secția „Cercetări individuale” se primește scrisoarea unui american de origine lituaniană, care își căuta mama. Pînă atunci americanul se adresase fără rezultat mai multor organizații din America și Europa și în ultima instanță — fără a nutri însă speranțe — s-a adresat și instituției din Arolsen. S.I.R.-ul nu avea însă nici un fel de date despre persoana căutată. S-a întocmit deci o fișă și scrisoarea a fost clasată. Cîteva luni mai tîrziu, pe la începutul lui 1970 o altă scrisoare atrase atenția conducerii. O femeie de naționalitate americană își căuta fiul, de care fusese despărțită la arestarea sa de către nazisti, în anul 1941. Semnătura scrisorii arăta că după război s-a recăsătorit cu un soldat american din trupele de ocupație din Germania nazistă și că în anul 1946 s-a stabilit cu soțul în Statele Unite.

Cineva a avut ideea de a stabili o legătură între solicitarea acestei femei și aceea a americanului ce-și căuta mama. Au fost suficiente cîteva ore spre a fi găsită prima scrisoare clasată și trecută cu îngrijire în repertoriu. Identificarea a fost cu atât mai ușoară cît ci mama și fiul indicau același nume, același loc de naștere, ba mai mult — locuiau în același oraș, New York și... chiar pe aceeași stradă. Cîteva imobile îi despărteau de 29 ani. În momentul despărțirii lor, fiul avea vîrsta de șapte ani, iar mama treizeci și doi. Fără ajutorul S.I.R.-ului... La Arolsen aceasta se numește fapt divers.

DE LA SALONIC LA AUSCHWITZ

Autoritățile din Coblenz au solicitat S.I.R.-ului să confirme faptul deținerii într-un lagăr nazist a unui solicitant care cerea despăgubiri. Era vorba de Rafael Elchades, născut în 1920 la Salonica-Grecia, arestat în anul 1943 în ghetoul acestui oraș și deportat la Auschwitz. Număr matricol: 111 184. Alte date: transportat la Varșovia apoi la Dachau (comandoul Landsberg) în 1945.

După consultarea fișierului și a documentelor din lagărul de concentrare s-a stabilit că: a) numele de Elchades nu figura nicăieri (putea deci să fie vorba de un nume fals); b) că numărul 111 184 nu exista printre documentele lagărului din Auschwitz.

La insistențele reclamantului și ale autorităților ce datorau despăgubiri, cercetările continuă. În cele din urmă se descoperă fișa unui anume Alhades Rofel, născut la 26 aprilie 1922 la Salonica avînd numărul 83 789, Dachau. Neconcordanța dintre datele indicate de solicitant și cele din fișă era flagrantă. Chiar admitînd că greșiera de serviciu ar fi transcris numele de Elchades în Alhades, data nașterii (1922 în loc de 1920) precum și nu-

mărul 83 789 în locul numărului 111 184 Auschwitz mențineau confuzia deplină. Totuși cîteva luni mai tîrziu, autoritățile din Coblenz au plătit solicitantului despăgubirile la care legea germană din anul 1950 îi dădea dreptul. Căci între timp într-un dosar cu documente de după război (F 18—66) s-a găsit firul ce a îngăduit elucidarea cazului deținutului cu numărul 111 184. În dosarul respectiv persoana „deplasată” Rafael Elchades a fost înregistrată sub acest număr la eliberarea de la Dachau. În ceea ce privește eroarea asupra datei de naștere, organele S.I.R.-ului le ignoră căci în caz contrar ar însemna ca opera umanitară ce o desfășoară să fie mult stingerită.

UNDE ESTE GREȘEA LA ?

Un tânăr din Varșovia doritor să obțină certificatul de deces al tatălui său s-a adresat instituției din Arolsen, arătînd că tatăl său, Henryk Wietoska, născut la 18 decembrie 1918, a decedat, după spusele unui vechi deținut, în februarie 1945 în lagărul Gross-Rosen. Listele de decese ale acestui lagăr nu menționau însă acest nume. Au fost găsite cinci fișe pe numele Wistozka, Wistozska, Wistosak, Wiosloszka și Ietoszka, dar nici una nu consemna „dispariția prin moarte” a tatălui solicitantului. Ca atare biroul special de stare civilă a fost în imposibilitate de a emite actul respectiv. Dar cineva, de la etajul II, a reluat studiarea cazului și a descoperit unde era greșeala.

Decesul lui Wietoska la Gross-Rosen a fost semnalat fiului de către fostul deținut Zdzislaw Brudzki, care avea și el un dosar la Arolsen. Brudzki fusese însă eliberat din acest lagăr în ianuarie 1945, în timp ce o altă fișă menționa transferul lui Wietoska la Mauthausen în februarie. Deci Brudzki nu putuse asista la decesul amintit, deoarece la acea dată părăsise lagărul. Au fost consultate listele de decese de la Mauthausen și printre morții a fost descoperit și numele lui Henryk Wietoska, care decedase la 17 aprilie 1945. În ianuarie la eliberarea lui Brudzki, Wietoska era muribund. Ceea ce Brudzki nu-și putuse imagina se întimplase însă: S.S.-ul a obligat chiar și pe muribundi să întreprindă călătoria pînă în Austria, unde Wietoska și-a dat sufletul.

VERIGHETA REGĂSITA

Soții Wojcika au fost arestați de Gestapo în anul 1942. Împreună au străbătut calvarul lagărelor de tranzit, vagoanele de vite, Bergen Belsen. Ea a fost expedită în lagărul pentru femei de la Ravensbrück iar soțul e fost expedit spre o destinație necunoscută, de unde n-a mai revenit.

La data de 9 martie 1970 la vîrsta pensionării, d-na Wojcika s-a adresat S.I.R.-ului solicitînd un certificat de fostă deportată. Intrucît aflase că S.I.R. restituie și obiectele confiscate deținuților de către nazisti și-a manifestat dorința de a reîntra în posesia obiectelor ce i-au fost confiscate la Ravensbrück. Trecuseră aproape 30 de ani de atunci și d-na Wojcika uitase că lucrurile de preț pe care le mai avea în momentul arestării se aflau la soțul său. Ea a primit un certificat atestînd internarea ei în Ravensbrück și Bergen-Belsen. Într-un plic separat i s-a trimis verigheta sa și a soțului, precum și un buton de manșetă și un ceas brățară. Amintim că în scrisoare ea nu ceruse decât verigheta...

Despre un caz similar vorbește următoarea scrisoare, trimisă din Noua Zeelandă.

AUCKLAND, 4 aprilie 1968

„Pe data de 17 februarie am primit scrisoarea dvs. datată 3 ianuarie 1968. Surpriza ce mi-a produs-o conținutul ei precum și obiectul trimis a fost imensă. Stiluul ce mi-ai trimis îl căpătaseam de la tatăl meu în 1933 și de 24 de ani nu-l mai văzusem.

Amintirea suferințelor și a umilințelor la care am fost supus la Neungamme s-a redeșteptat în mine la vederea acestui obiect. Suferința a fost însă recompensată de bucuria de a recăpăta un lucru de o valoare sentimentală atît de puternică pentru mine. Aș vrea să-mi exprim întreaga grațitudine față de organizația dvs, care a păstrat cu atîtă grijă stiluul meu și care și-a dat osteneala să mi-l trimită. Daniel B. Noua Zeelandă”.

OBIECTE NERECLAMATE

Prin intermediul organelor de presă S.I.R.-ul a lansat în anul 1972 un apel pentru găsirea „proprietarilor obiectelor personale care au aparținut vechilor deținuți politici din lagărele din Neungamme, Dachau și diverse alte lagăre din regiunea Hamburg”.

Pînă la acea dată, instituția a căutat să depisteze prin mijloace proprii și pe bază de documente aflate în arhivă pe destinatarii a 4 300 obiecte ce proveneau de la Neungamme și a alte 380 de la Dachau.

Din anul 1963, data cînd i-au fost încredințate aceste obiecte și pînă în 1972 — data apelului prin presă — au fost făcute nenumărate demersuri, dar fără nici un rezultat. Totuși, mai ales în ceea ce privește Dachau, fiecare plic conținea și date explicative: descrierea obiectului, numele proprietarului, numărul său de deținut, cîteodată chiar și data nașterii și semnătura sa.

Pentru Neungamme (lagărul se găsea în regiunea Hamburg) s-au întocmit liste alfabactice pentru fiecare naționalitate. Numele care nu puteau fi clasate pe naționalitate au fost trecute într-o listă aparte, denumită „Lista celor cu naționalitate necunoscută”. În baza acestor liste și cum puțini dintre supraviețuitorii au fost depistați au fost remise Crucii Roșii din U.R.S.S., un număr de 786 de plicuri cu obiecte, care ar fi putut aparține foștilor deportați politici. Alte 15 plicuri cu obiecte au fost remise Franței, 83 Crucii Roșii olandeze. De asemenea au fost remise plicuri cu obiecte Crucii Roșii din Polonia, Jugoslavia, Ungaria etc.

Dar în anul 1972 mai rămăseseră cîteva mii de plicuri, de aceea instituția a lansat acest apel prin presă. În urma apariției sale a putut fi identificat un supraviețuitor al lagărului de la Neungamme, d. M. Hastreiter, care a primit un plic cu un ceas de buzunar, un stilou și un creion automat. Pentru soluționarea cazului s-a apelat la specialiștii ce domnesc peste cele 42 milioane de fișe de referință, clasate în rafturile etajului II. Căci și de data aceasta s-au ivit complicații. Deportatul era înregistrat sub numele de Bastreiter, și nu Hastreiter. În schimb obiectele ce le-a descris în scrisoarea sa corespundeau într-un totuș celor din plicul respectiv. Pînă la urmă d. Hastreiter a obținut și certificatul de detențiune pe care nu l-a putut primi la început, deoarece numele său nu fusese găsit la litera „H”.

Alte persoane care au solicitat cite un certificat de foști deținuți au avut surpriza să primească în același timp acești martori muți ai trecutului lor.

COMOARA DE FAMILIE

Waldemar Kuptsha locuiește la Lund, în Suedia. În toamna lui 1940 tînărul Waldemar fugea din calea Wehrmachtului avînd asupra sa, din toată averea familiei doar 3 obiecte: ceasul tatălui său cel al mamei sale și un pândativ.

Tînărul a trecut multe frontiere, dar în cele din urmă a căzut în minile Gestapoului, undeva în Austria, pe malurile Dunării. De la Gestapou din Linz la Dachau nu era cale lungă. A trecut apoi în lagărul de la Neungamme. Pretutindeni același lucru: frig, foame, muncă istovitoare, boli. Waldemar a supraviețuit la toate acestea. A supraviețuit și execuțiilor în masă și chiar nebuniei ucigătoare de care au fost cuprinși S.S.-iștii de la Neungamme în ultimele zile ale războiului.

Cu prilejul unui control de rutină efectuat de către un salariat al S.I.R.-ului, în 1966, s-a descoperit un plic cu numele Waldemar Kuptska. Plicul provenea de la lagărul din Dachau, dar din greșeală fusese clasat printre obiectele provenind de la Neungamme.

La data de 26 septembrie al aceluiași an, de la Arolsen i s-a expedit d-lui Kuptscha un ceas de femeie, din aur de 14 carate. Este poate singurul obiect de valoare din tot lotul, pe care gardienii S.S. nu l-au furat. La 19 octombrie destinatarul din Suedia a scris o lungă scrisoare S.I.R.-ului

„Ce bizar lucru deschiderea micului pachet ce mi-ai trimis și regăsirea unui ceas ce mi-a fost furat acum 26 de ani! Au dispărut imperii, au fost înghițite republici, s-au născut noi state, milioane de oameni au fost asasinati. Mama mea e moartă, mort e și tata și acest ceas regăsit după 26 de ani. Eu sînt singurul în viață. Cine mi-a furat „comorile” de altă dată? Gestapoul din Linz, gardienii de la Dachau, de la Neungamme? Cui i-au folosit aceste comori? Probabil că inovația se află undeva... Desigur că organizația Dvs. dispune de mijloace, de metode și de asemenea de dreptul de a da un răspuns întrebărilor mele...”

„La Arolsen, activitatea constă în a acorda asistență juridică victimelor nazismului iar uneori, mai rar, a le restitui cîte un obiect ce le-a fost furat cu mulți ani în urmă. În rest trebuie să ne mulțumim cu declarația făcută de Höss, fostul comandant al lagărului de la Auschwitz, în timpul procesului său:

„Averile luate de la evrei, a declarat Höss, ne-au provocat multe greutăți. Membrii S.S.-ului nu aveau totdeauna puterea de a rezista la atracția acestor obiecte prețioase și atît de ușor accesibile.”

ISTORIE

În editura braziliană „Garatuja” a apărut un studiu privind imigrarea și dezvoltarea așezărilor evreiești în regiunea de sud a Braziliei. Eva Nicolaiesky, autoarea lucrării „Ierusalitas No Rio Grande do Sul” este o descendentă a pionierilor care — spre finele veacului trecut — au înființat aici primele așezări agricole. Cele 12 capitole ale cărții descriu greutățile pe care le-au avut de suportat imigranții ajutați de ICA să devină agricultori. Fotografii ale acestui început de drum și lista primilor agricultori evrei stabiliți în Brazilia completează lucrarea Evei Nicolaiesky.

Tot în acest domeniu, al istoriei, se semnalează apariția în Israel a unei cărți despre „Trecutul comunităților evreiești din Transilvania”.

„În umbra svasticii” se intitulă volumul apărut la Londra și care se referă la ascensiunea fascismului în țările dunărene înainte de cel de al doilea război mondial și urmările pe care această ascensiune a avut-o asupra colectivităților evreiești.

ȘTIRI

ידיעות

ALEGERE

La Frankfurt pe Main a avut loc reuniunea Consiliului central al evreilor din R.F.G. Dl. Werner Nachmann a fost ales președinte al Comitetului executiv al consiliului.

FILATELIE

Poșta israeliană a emis, în primele trei luni ale anului, câteva noi serii de timbre. Între acestea o serie cuprinzând trei valori care au ca temă desene de copii inspirate de apărarea păcii. Totodată s-a anunțat un concurs internațional pentru un desen de timbru. Concursul este deschis copiilor între 7 și 14 ani, urmînd să se prezinte desene și picturi care să reflecte imaginea pe care copiii o au despre Ierusalim.

GHD

Federația comunităților evreiești din Rhode Island a publicat un ghid intitulat Șalom Rhode Island. Cartea cuprinde un scurt istoric al comunităților evreiești din acest oraș, o hartă pe care este însemnat amplasamentul instituțiilor comunitare și o descriere a activității acestora. Se menționează că prima instituție comunitară de pe teritoriul Statelor Unite s-a înființat la Rhode Island.

REUNIUNE

Printre supraviețuitorii holocaustului care au sosit în Austria după cel de al doilea război mondial, se aflau și câteva sute de copii din lagărele Mauthausen și Ebensee. Aceștia nu au putut urma, în perioada internării, nici un fel de școli. Unii trecuseră de vîrsta de 12 ani. Instituțiile evreiești de asistență, în colaborare cu ministerul austriac al educației au elaborat un program special de educare a acestor copii. Conducerea acțiunii a fost încredințată d-rului Leon Zalman, pe acea vreme președinte al Uniunii studenților evrei din Austria. Aproape o mie de copii și tineri au urmat aceste cursuri, citeva sute au terminat studiul universitare. Unii dintre ei sînt în prezent fizicieni, medici, ingineri cu reputație.

PRESĂ

Presa evreiască din Franța însumează mai mult de 50 de titluri, dacă se ține seama și de buletinele comunicate. Apariția celor mai multe din aceste buletine este lunară. Presa de informare, propriu zisă, cuprinde un cotidian „Bulletin Quotidien d'Information”; printre săptămînale se citează „T. J. Hebdo”, „Selection Hebdomadaire du Journal d'Israël”, bilunare „La Terre retrouvée” și „Presse Nouvelle Hebdomadaire”. Cele mai cunoscute publicații lunare sînt: „L'Arche”, „Information Juive”, „Les Nouveaux Cahiers”. Unele publicații au caracter științific: „Revue des Etudes Juives”, „Revue Encyclopédique Juive”, „Revue de Médecine Hébraïque”, „Hamoré”. „Le Monde Juif” editat de Centrul de documentare evreiască, este consacrat cercetărilor cu privire la holocaust. „Dialogues”, „La Riposte”, „Les Cahiers Bernard Lazare” sînt titlurile altor publicații periodice.

Un loc aparte îl ocupă presa în limba idiș din Franța. Se apreciază că există peste 25 000 de cititori ai acestei prese. La Paris apare cotidianul „Unser Wort”, de trei ori pe săptămîna ziarul „Naie Presse”, săptămînalul „Unser Weg”. De două ori pe lună apare „Unser Stimme”.

NUMIRE

Adeptii rabinului din Gur au hotărît să aleagă în funcția rămasă vacantă ca urmare a decesului rabinului Israel Alter, pe fratele acestuia, rabi Simha Bunim, în vîrstă de 80 de ani. La ceremonia care a avut loc cu acest prilej, la casa de rugăciune a hasidimilor lui Gerer Rebe din Ierusalim, au luat parte citeva mii de oameni.

OMENIE

Televiziunea vest germană a prezentat un film consacrat vieții industriașului Oskar Schindler pe care, la timpul său, salariiții săi evrei l-au numit „Vater Courage”. El a încercat pe toate căile să se opună ingerințelor naziste și a refuzat să concedieze pe salariiții evrei care lucrau în întreprinderea sa. Pe unii i-a salvat de la deportare. În „Aleiă celor drepti” de la Ierusalim s-a plantat un arbore care-i poartă numele. Conform dorinței sale Oskar Schindler a fost înmormîntat în cimitirul latin din Ierusalim. Filmul aduce pe ecran citeva secvențe din perioada răzilor antievreiești și aspecte din lagărele de concentrare, demonstrînd — prin contrast — omenia celui comemorat.

ANUAR

Recent a apărut ediția 1977 a anuarului Comunităților evreiești din Cehoslovacia. În afară de informații privind activitatea comunitară, de o trecere în revistă a principalelor evenimente ale anului expirat, anuarul cuprinde și

un atractiv material beletristic. Două povestiri de Franz Kafka, poeme de Heinrich Heine (în traducere) și citeva poeme de Karl Fleischmann, scriitor evreu exterminat de naziști, constituie partea principală a suplimentului beletristic.

REUNIUNE

În cadrul ultimei sesiuni a Comitetului de legătură al Consiliului ecumenic al bisericilor și al Comitetului evreiesc internațional pentru consultații inter-religioase s-a hotărît să se convoace o reuniune a specialiștilor în „Probleme științifice și tehnologice și influența lor asupra vieții în lumina tradițiilor iudaice și creștine”. Un grup de specialiști, care se ocupă atît de studii biblice cit și de probleme științifice, se va întîlni la Zürich pentru a elabora documente și studii în legătură cu problemele puse în dezbatere. Concluziile acestui grup vor fi supuse studiului organismelor afiliate.

CĂRȚI

Printre ultimele cărți cu tematică evreiască apărute în Franța se menționează „Cabalala”, două volume, avînd ca autor pe Paul Vulliaud. Acesta a publicat la finele anului trecut și un volum consacrat „Cintării cintărilor”. Cu interes a fost primită și culegerea de articole, memorii și amintiri consacrate iudaismului sefard și oriental intitulată „Căminul — copilăria”.

MUZEOGRAFIE

Ziarul „Basler Nachrichten” a publicat o serie de articole consacrate muzeului evreiesc din Elveția, care își are sediul la Basel. Ultimul articol se intitulează „Candelabre de Hanuca și arătătoare pentru Toră”. Autorul folosește descrierea obiectelor aflate în muzeu pentru a face o incursiune în tradiția iudaică. În prezent se află în pregătire o documentație privind arta tradițională evreiască, urmînd a fi folosite mijloace audio-vizuale pentru prezentarea acesteia în cadrul unor reuniuni speciale organizate la muzeu.

SONDAJ

„Uj Elet” revista Comunității evreilor din Ungaria a efectuat un sondaj în rîndurile tineretului evreu căutînd să afle ce știu ei despre perioada nazistă. „Știu că a fost un război, a răspuns un băiat de 12 ani; tatăl meu mi-a povestit că mai mulți din prietenii săi au fost trimiși în lagăr. Dar nu prea știu despre ce fel de lagăr este vorba. Tatăl meu mi-a mai spus că cei mai mulți n-au mai revenit”. Alt tînar, de 13 ani, a răspuns: „Am auzit vorbindu-se de bombardarea Budapestei. Unul din prietenii mei mi-a povestit că părinții săi au purtat un fel de stea galbenă; l-am întrebat de ce și mi-a răspuns că era insigna evreilor. Dar nu înțeleg prea

bine cauza”. Mai toate răspunsurile au fost de acest gen.

TRADUCERE

„Dibuk”, cunoscuta piesă a lui Anski a fost tradusă recent în limba franceză. Teatrul în Ronde din Paris pregătește în prezent spectacolul cu piesa lui Anski.

COMEMORARE

La o școală primară din Salonic a avut loc comemorarea celor 12 000 de copii evrei din oraș, deportați de naziști în perioada celui de-al doilea război mondial. Ceremonia a fost organizată de primăria orașului, în colaborare cu comunitatea locală. Școala în care a avut loc ceremonia a aparținut înainte de război comunității. După război, comunitatea a renovat-o și a dăruit-o administrației municipale. Pe zidurile școlii a fost fixată o placă de marmoră în amintirea masacrului copiilor evrei. Înainte de invadarea Greciei de către naziști — în 1941 — la Salonic trăiau 56 000 de evrei, 95% din aceștia au fost deportați și exterminați. În prezent obștea din oraș numără 1 100 suflete.

DECES

La Ierusalim a încetat din viață, la vîrsta de 93 de ani, rabinul Iosef Alter care înainte de cel de-al doilea război mondial a condus obștea din Turda. În 1950 rabinul Iosef Alter s-a stabilit în Israel. El a fost unul din membri marcanți ai organizației Agudat Israel. O parte din predicile sale au fost publicate în reviste religioase și strînse într-un volum.

DONAȚIE

Biblioteca Națională din Canada a primit donație de la un bibliofil din oraș o importantă colecție de cărți ebraice. Este cea mai bogată colecție de acest fel de pe continentul american. Ea cuprinde multe volume rare, unele tipărite în secolele XVI—XIX.

FILM

Televiziunea italiană a prezentat un film consacrat istoriei ghetoului din Roma, film realizat cu colaborarea Uniunii comunităților evreiești din Italia. Comentariul aparține publicistului Sam Waagner care a scris o istorie a ghetourilor. Waagner a analizat subiectul prin prisma condițiilor istorice, sociologice și politice ale vremii. El a lărgit comentariile prin declarații și interviuri luate unor personalități din viața culturală și socială, printre care profesorul Argan, noul primar al Romei.

știri

ווער איז געווען יעקב באָטשאַנסקי

אין איינעם פון די פריערדיקע נומערן (386) פון אונזער צייטשריפט איז דערשינען יעקב דער רומענישער זייטן און ארטיקל וועגן יעקב באָטשאַנסקי. אין שייכות מיטן דאָזיקן ארטיקל האָט א לייענער געזען אַן אַנדער געשיכטע פון אַזוי זאָלן פאַרעפנטלען מערער אַרטיקלן וועגן דער פילזייטיקער פערזענלעכקייט פון י. באָטשאַנסקי. גלייכצייטיק באַמערקט אונד-זען קאַרטעפאַנדענט, אַז ער האָט נישט גע- הייסן „יאַשאַ“ ווי אזוי עס איז דערמאנט גע- ווען אין ארטיקל, נאָר יעקב.

ער איז געבוירן אין יאָר 1892 אין קיליא-ניו (היינט טשוימאנסק) ביים לינגן ברעג פון דער דוניי. דער נאָמילע-געבן באָטשאַנסקי באַוווינט אַ זיין משפּחה האָט געזעט דערמאנט דעם מאָלדעווישן שטעטל באָטשאַנסק, פון וואו זי האָט זיך איבערגעצויגן אין שטעטל נעבן דער דוניי, נאָך האָט פאַרבראַכט זייענע יעבן דערייאָן אין געבורט שטעטל, ערדנדיק יידיש וואָרן רומעניש, און די ליטעראַרישע זשאַנרן-ליסטע שול האָט ער דורכגעמאַכט אין אַזעט פונעם ערשטן צענדליק פונעם יאָרהונדערט וואָר ער האָט באַרייכערט זיינע קענסטלעכע און דער יידישער און ליטעראַטור.

אין יאָר 1914 איז ער געקומען קיין רומע-ניע און איז געווען איינער פון די בויער אין פון דער מאָדערנער יידישער ליטעראַטור אין פון מענע. אין יאָר 1926 האָט ער זיך באַזעצט אין אַרגענטינע, וואו ער האָט אנטוויקלט זייערע רייכע זשורנאליסטישע און ליטעראַרישע טעטיקייטן, וואס האָט אים באַמערקט אין דער יידישער וועלט. ער איז געשטאַרבן אין יאָר 1964.

אין דער פּרעפּאָרע, וואָס ער איז געווען טע-טיק אין רומעניע (1914-1926) איז ער גע-ווען איינער פון די באַגייסטערע פון דער באַוועגונג פאַר יידיש קולטור, אויף פאַרשידע-נע געביטן (ליטעראַט, זשורנאליסט, ליטעראַ-טור-קריטיקער טעאָרע-מענטש, לעקטאָר „אײ“ צוואַרען מיט אַפּים אַוואַרדאָו, מאַסי ראַבי-נאָוויטש און יעקב גראַפער האָבן זיי געבריי-דעט, אין יאָר 1914, די ערשטע יידישע ליטעראַרישע פּובליקאַציע „ליכט“, וואָס איז געווען אַ דערגרייכונג אין קולטור לעבן פון דער רומענישער ייִדן. ער האָט מיטגעזאַרבעט אויך אין אַנדערע יידישע צייטשריפטן אין רומעניש און יידיש, פאַרעפנטליכנדיק בלעט-ריסטן, טעאָרע-קראַנטיק, פּאָלעמישע אַרטיק-

לען אײ, וואָס זענען אַפּגעשאַצט געוואָרן פון די לייענער אין יענער צייט. אין דער דריי-פאַרציקער ראַלע פון מחבר, אינטערפּרעט, און קולטור-באַגייסטערער האָט ער פאַרשריט זיינע אַרטיקלן נישט נאָר שריפּטלעך נאָר אויך מינדלעך, אין ראַע פון קולטור־אַונטן, געהאַל-טענע און געלעזער-וואָל פון יאָס, ווי אויך אין די באַשיידענע זאַלן פון די מאָלדעווישע שטעט-לעך, אַרבער וועלכע ער האָט אַרומגערייזט. פונקט אזוי ווי די יידישע טרובאַדורן פון די אַמאַליקע שטעטלעך האָט ער אַריינגעבראַכט דעם יידישע ליד אויך דער יידישער גאַס. די שטעטלעך געדענקען נאָך די ליטעראַרישע אַונט-טן פון די מוצאי-שבתן, ווען מאַסי ראַבינאָ-וויטש האָט געהאַלטן אַ לעקציע, אַפּים וואָל-מאַן האָט געלייגנט פון שלום עליכם, יעקב גראַפער האָט רעזיגירט פון זיינע אייגענע לידער און יעקב באָטשאַנסקי האָט געזען אַ פּאַלעסטינע ליד פון האָט דעקלאַרירט. אַזוי מין ליטעראַרישער אַונט איז פאַרגעקומען אין פּאַלעסטינע און אין פּאַרטיקאַנט געוואָרן אין דער שוודי, עפּאַכט ליכט פון פ. אַלמאני, וואָס איז אויך דערמאנט איינעם בריוו פון אונדזער קאָרטעפּאַנדענט. פון דער רייכער טעטיקייט זיינע יעקב באָטשאַנסקי דאַרף נישט אַרומגעפאַרן ווערן זיין טעאָרע-טעטיקייט. אין דער הינזיכט האָט ער מיטגעאַרבעט מיט יעקב טעטערנבערג, דער באַרימטער דיכטער און טעאָרע-מענטש. אין אַרגענטינע האָט ער זיך געווידמעט דער פּרעסע, אַרומגעבנדיק די יידישע ציי-טונג „די פּרעסע“, ווי אַ ליטעראַט און טעא-טע-מענטש איז ער אַראַבערנטע געוואָרן פון זיינע ביאָגראַפן וײַ איינער פון די פּרא-פּענענטע פּיגורן פון אַרגענטינע. זיינעם זיינע טעאָרע-פּינטן אויף חסידישער טעאָטיק זענען געשפּילט געוואָרן מיט דערפּאַג אין אַרגענטינע און אין ראַטנאָפּאָראַנד. זיינע ווערק זענען דערשינען אין שפּערע בענדער.

כדי זיך צו באַקענען מיטן לעבן און שאַפן פון יעקב באָטשאַנסקי זענען אינטערעסאַנט זיינע דריי בענדער זכרונות (די לעבנסגעשיכ-טע פון אַ יידישן זשאַנאַליסט — 1968) און דער באַנד „יעקב באָטשאַנסקי, צו זיינע זעציק יאָרן — 1955“.

מ. ש.

איך האָב געקענט שלום עליכמען

(טון פון 10 יום)

איז אַנגעקומען דעם באַרימטער שרייבער צו אַונדז אין הויז. דעם איז געשען אין יאָר 1906, אין פּאַלנדיקע אומשטענדן. שלום עליכם האָט געוואָרן פון אַ לאַרינ-גישן טעאָרעטיקער, און דורך בריוו האָט זיך געקלעבט פאַר מיינן קאַטער, וועלכער איז געווען דאָקטער, אַז האָט די אַקטוריים האָבן אים געראַטן צו פאַרן אין זויניקע וואַרעמע לענדער, ווי אויף טע וואָס למשל געווען, דאַס אינדול קאַפּרי, איז ער אַבער קאַרווייאַלס ווייל ער קאַן נישט פאַרן צוליבן מאַנגל און הוצאות.

דאָ האָט זיך טוהן נישט געהאַנדלט אין קיין דאָקטורשישע עצה, נאָר און אַ פּראַקטישער אַרטיקל פון וואָר זאָלן שום ע.י.ם נעמען געלט, וואָס ער האָט קיין מאָל נישט געהאַט אויף רייזע-הוצאות?

מיינ פאַטער האָט אים געראַטן צו קענען קיין רומעניע, צו פאַרן א טור און לייענען פון זיינע ווערק.

אַז דעם איז ער זאָל אים געבן אַ דירעקטן ענטפער האָבן מיר באַקומען אַ טעלעגראַמע, געהאַטע „ראַבינאָוויטש“, וועמעס אינהאַלט איך פאַרעפנטלעך איצט, לויטן אַריגינאַל, וואָס איז היט ביי מיר מיט יראַת הַכבוד און ליב-שאַפט:

„דאָקטאָר אַטעקע—בראַליאַ, פון פּאַטראַ טאַמץ נומער 1. 161 איינער 12. איך קום מיטן נאַכטיגן צוג — קיין פּאַרלען מאַנגן אַונט ווייל שבת-זונטיק גאלאָץ צוגעזאַגט ראַבינאָוויטש“.

דער זיגל פון דער פאַסט איז פון דער דאָ-טע פון 25 אַפּריל 1906.

דער גרויסער סופּרזין קומט ערשט איצט, ווען אין דער סיר פון מיינע עלטערנס הייז פון בראַליאַ, פון דער קוזא גאַס נומער 139, איז אַריינגעקומען אַ מאַן מיט בלאַנדע לאַקן און מיט בליץ אויף דער נאַז.

חגיגות מוזיק

אין ראם פון די אַרויסגעגעבענע ביכער פון-געם אינסטיטוט לעאַ בעק, איז דערשינען דאַס בוך פונעם כוויק-קריטיקער עריק ווענער, גע-ווידמעט דער געשיכטע פון דער חגיגות-מו-זיק, דער מחבר גיס זיך אַפּ סיי מיט די בא-רימטע מעלאָדיעס (כל נדרי, עלינו, קידוש) ווי אויך די טאַגזעלעכע פּיטות. סע ווערן גלייכצייטיק אַנאַליזירט השפּעות פון דער פּאַל-קלאַרישער אַדער ראַפּאָטישער מוזיק אויף דער חגיגות מיט דער טאַטערע פאַר חגיגות מוזיק ביים היברו יוניאָן קאַלעדזש פון סינסי-נאטי.

ביבלישע כליזמר

אין פּאַנטעפּאַל איז אַראַנגירט געוואָרן אַן אויסשטעלונג פון מוזיקאַלישע אינסטרומענטן, וואָס זענען דערמאנט אין תנ"ך. די כלי-זמר וואָס זענען אויסגעשטעלט געוואָרן געהערן צו דעם כוויי פון היפּה. דער קונסט-כוויי פון מאַטעריאַל איז געווען דער מנינס-אַרחה פון דער אויסשטעלונג, די ערשטע פון דעם מין אויפן אַמעריקאַנישן קאַנסערווענט.

א סעמינאַר וועגן יידישער ווינסנשאַפט

אויפן הערעאַישן אַנווערטסטעט פון ירו-שלים איז אַראַנגירט געוואָרן אַ סעמינאַר וועגן יידישער געשיכטע, טראַדיציע, פּסיכאָלאָ-גיע, סאַציאַלגעיע א.א.

א טעאָרעטישע ריבול

„שלום עליכם, קאַמבא!“ איז דער טיטל כּוון אַ מוזיקאַלישער קאַמעדיע, וואָס איז פּאַריזע-שטעלט געוואָרן פון יידישן טעאָרעטישן אַמבאַל פון דעם נאַראַיין פון די יידישע אַקטאָרן פּ. די פּאַראַדיקעט שטאַטן. אויסגעפּירט לכּווד דעם יובל פון הונדערט יאָר יידיש טעאָרעטי-איז דער ספּעקטאַקל געבוט אַויפן יסוד פון די ווערק כּוון שלום עליכם, די פּיעסע שילדערט אויף איר אופן די שוועריקייטן, וואָס ער האָבן געזאַט אויסצושטיין די יידישע עמינאַרנטן און אַרטיקע, וועלכע זענען געקומען פון מזרח-אייראָפּע אין אַנהייב פונעם יאָרהונדערט, די טראַדיציע מיט וועלכע זיי זענען געקומען פון זייערע אַפּשאַטיקע לענדער.

אין דער יידישער וועלט

טריבן אין פּונפּאַנטן יאָרהונדערט, דער טעקסט איז געשריבן אויף צוויי קאַלומעס און ביי דער זייט זענען פאַרצייכנט הערות. דער דאָזיקער כתב-ד איז פון דער קאַלעקציע פון דער בא-קאַנטער מַפּחה געלערטע פּיעשאַ, פון איטאַליע.

היסטאָרישער דענקמאַל

די שול פון דער רעפּרעזענטאַטיוו, סענטראַל סינאַגאָג פון מאַנהעטן (פאַראַייניקטע שטאַטן) איז דערקלערט געוואָרן פאַר אַ היסטאָרישן דענק-מאַל. דער לער נבין, געבוט אין מוריסן סטיל אין יאָר 1872, איז די עלטסטע שיל פון ניו-יאָרק, וואָס פּונפּאַציאָירט זיינע דעמאָלט אַמאָנ-טערבאָר, אין ראם פון אַ פּיערונג איז געש-טעלט געוואָרן לזכרון אַן אויפּשריפט אויף דער וואָנט פון דער שיל. די קהילה ציילט 1025 מיטגלידער.

חסידים אומות העולם

דער בירגערקאָנסטיטוט פון פּראַנקפורט ביים מיין האָט איבערגעגעבן דער משפּחה קעסע און ראַבערט שיינבער די מעדאַל, וואָס סע האָט זיי צוגעטיילט דער פּרעזידענט פון מערב-דייטש-לאַנד, אין צייכן פון אַפּשאַצן זייער טעטיקייט בעת דעם נאַצישן רעזשים, ווען זיי האָבן אַריבערגעלאָפּן פאַר גערודסטע יידן.

עס איז אויך צוגעטיילט געוואָרן אַ מעדאַל, פאַר די זעלביקע פאַרדינסטן, דער פּרוי קאַרין סערדעמאַן פון קעלן.

דער אינסטיטוט יד-ושים האָט אויך צוגע-טייט אַ מעדאַל פאַר חסידי אומות העולם“ דעם בעלגישן פּאַליטישן רענע ראַנסקין, וועלכער האָט אַרויסגעלאָפּן יידן בעת דער צווייטער וועלט-מלחמה, פאַר טייל יידן וואָס ער פאַרשאַטט שפּיון און אידענטיטעטס-אַקטן, פאַר אַנדערע האָט ער געבען מילק אין זיין הויזונג, כדי זיי מײַ ציל צו זיין פון דער געטאַפּאַ.

טאַשן-אויסנאַבע פון תלמוד

די אַמעריקאַנישע סעקציע פון דער אַגודת ישראל האָט אַרויסגעגעבן דריי סכּחות ביצה, ראש-השנה און תענית — אין פּאַרמאַט פון א טאַשן-אויסנאַבע, כדי סע זאָל זיין צו דער האַנט, פאַר לערנער פון דף-היומרי.

מאַפּעס וועגן הייליקן לאַנד

אַ טייל פון דער קאַלעקציע ביט זעלסטענע מאַפּעס וועגן הייליקן לאַנד, זשורנאַל און רייזע-פאַרן העברעאַישן אַנווערטסטעט כּוון ירושלים, זענען באַניצט געוואָרן אין אַן אויסשטעלונג, וואָס איז אַראַנגירט געוואָרן אונטערן נאַמען „כּוון עק וועלט ביוון הייליקן לאַנד“, פון די העכער 3000 פּיעסן פון דער קאַלעקציע זענען אויסגעוויילט 60 מאַפּעס און 12 רייזע-ביכער, אייניקע פון זיי זענען פון די ערשטע טעג זיינע דעריינדן די דרוק און האָבן אַ בא-זונדערן היסטאָרישן און קאַרטאָגראַפּישן ווערט.

בראַזיליער יידישע צייטונג

דאַס אַוואַנסט-קאַט „יידישע פּרעסע, געגרינדעט אין 1929 אין ריאַ ער זשאַניאַר האָט זיך פאַר-אייניקט מיט „דער נייע מאַמענט“, וואָס איז דערשינען דריי מאָל אין דער וואָך, אין סאַר-פּאַנאָ. די נייע באַזירער צייטונג וועט דער-טיינען וועלטלעך, אַוויסטינדיק דעם נאַמען „יידישע פּרעסע“. די אויסנאַבע פאַר אַדוואַלאַ וועט ווייטער טראַגן דעם נאַמען „דער נייער מאַמענט“, די רעדאַקציע וועט זיין אין ריאַ-דע זשאַניאַר.

שלום יאַרצייט

אין לאַנדאָן איז אַפּגעמערקט געוואָרן דער צוואַנציגסטער יאַרצייט פונעם יידישן שרייבער שלום אש. סע האָבן זיך באַטייליקט קרובים פונעם שרייבער אַ ספּעציעלער נומער פון דער צייטשריפט „יידישקייט“ איז געווען גע-ויימעט דעם לעבן און שאַפן פון שלום אש.

יידישע כתב־ידן

די עפנטלעכע ביבליאָטעק פון זשענעווע פאַר-מאַגט אַן אינטערעסאַנטע קאַלעקציע פון יידישע כתב-ידן; רעליגיעזע שוודיעס, היסטאָרישע און פּילאָזאָפּישע אַרבעטן, אייניקע פון ניו-טאַ-מען פונעם דרייצנטן יאָרהונדערט, צווישן אַבי-דערע געמינס זיך אַ כתב־יד פון אַ תנ"ך, גע-ליקסאָנדרו סאַטעק־לעטעאַנו

צייטשריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

דערשיינט צוויי מאל אין חודש * 01.06.1977 * בוקארעסט

מר יוסף אלמוגי, פרעזידענט פון דער יידישער אגענץ באזוכט אונדזער קהילה

ביים אויסברעכן פון דער צווייטער וועלט-מלחמה האט ער זיך איינגעשלאסן אין די בריטישע לופט-קרעפטן. געפאלן אין געפאנגענשאפט, האט ער זיך באטייליקט אין דער ווידערשטאנד-באוועגונג פונעם לאגער. נאך דער מלחמה האן פראקלאמירן פון מדינת-ישׂראל האט ער באזעצט עפנט זעכע פארזיכערונגס-לעבע פונקציעס, צווישן וועלכע: סעקרעטאר פונעם ארבעטער-ראט אין חספה; גענעראל-סעקרעטאר פון דער ארבעטער-פארטיי (1962—1960); מיניסטער פאר בירען וואוינונגען (1963—1965); ארבעט-מיניסטער (1968). 38-הייבנדיק זינטן יאר 1955 איז ער געווען חבר הכנסת (דעפוטירטער אין ישראלישן פארלאם).

אנהייבנדיק פונעם יאר 1974 איז ער פרעזידענט פון דער יידישער אגענץ (סוכנות), די פערזענלעכע ארגאניזאציע פונעם יידנטום פון ישראל און די תפוצות.

ביו היינט איז די פונקציע פון פרעזידענט פון דער יידישער אגענץ אויסגעפולט געווארן דורך סאמינענטע פערזענלעכקייטן, צווישן וועלכע: ד"ר חיים ווייצמאן, ד"ר נחום גאלד-כאן, משה שרת.

דער דער איינלאדונג פונעם רב הראשי פון דער רב רחל שליט"א, איז אנגעקומען קיין בוקארעסט, דעם 29סטן מאי ד"ר, ה' יוסף אלמוגי, פרעזידענט פון דער יידישער אגענץ (סוכנות). כדי זיך צו באקענען מיט דער סעטיקייט און די רעאליזירונג פון דער יידישער קהילה פון רומעניע.

אויסן איבערנאכטן פלייסעלד בוקא-רעסט-אסאפען זענען זיי געקומען מקבל פנים ווי דער רב הראשי ד"ר דוד משה ווין שליט"א ווי אויך די אנדערע מנהלים פון דער פערזענלעכער פון די יידישע קהילות פון רומעניע און פון דער בוקארעסטער יידישער קהילה.

עס איז געווען אנוועזנט ה' סטעטעאנו יאן, דירעקטאר אין רעליגיע-דעפארטמענט.

יוסף אלמוגי איז איינער פון די פראמי-נענטע פערזענלעכקייטן פונעם ישראלישן פענלעכע לעבן, געבוירן אין יאר 1910, האט ער אנגעהויבן זיין סעטיקייט ווי א בוי-ארבע-טער און אויך ביי די מאגאזין-פלאנאצייעס.

שהחינו...

מיר זענען א גרופע יונגע מנהיגים פון אסטיקאנישן יידנטום און האבן אונטערגענו-מען די דאזיקע ריווע, אין ראם פון יונייטעד שטאטס אפילו מיטן ציל זיך צו אידענטי-פירן גייסטיק און פויש מיט אנדערע פאלק, מיט זיין עבר און קעגנארט. דערפאר הייסט אונדזער ווען, פון דער שאף צו דער באשריי-אנגי, נעכטן זענען מיר געווען אין פוילן, ביים געוועזענעם איינלאדער אויטוויץ, וונטיק וועלן מיר זיין אין ישראל. היינט אהנט האבן מיר די זכיה אפצוהאלטן שבת אין א געהויבע-נער פערזענלעכער שטעמונג אין דער בוקארעס-טער קהילה, פאר אונדז איז עס אן אומפאר-געלעכערטע מענטש, דערבער פארבעט איר די מיטגלידער פון דער דעלעגאציע צו זאגן די טראדיציאנעלע ברוב שעהינדיג געלויבט ביטן גאט, וואס האט אונדז מוכה געווען צו דער-לעבן די דאזיקע צייט...

אזוי האט געזאגט, ביים טיש פון עונג שבת, פרייטיק צו נאכטס, דעם 13טן מאי ד"ר, דער שפע פון דער דעלעגאציע און ג"ר זיין אנגע האבן די 53 מיטגלידער פון דער גרופע געזאגט אין כבוד ווארטן די אויטוויץ, די אן אלטע ברכה, דעס איז געווען אן אמטיקער רי-גדי-קע סאמענט, מיט איר די געסט ווי אויך פאר אונדז, ביידע וועלן עס געלעבן. ווידער יענער וואס דארף עס פארצייכענען, גיט בלוין דעם טרוקענעם בוקארעסט, נאך אויך די דעלעגאציע-לע זייט, האט געהאלטן אונטערוואונגען דעם דאזיקן טיפן באטייט, וואס איז מער ווי סיי וועלכער קאמענטאר, דאס איז געווען א ספאג-טאנער רעפליקע, אן אויטענטשישע, פון בא-וואנדערונג און שאצונג לגבי דעם, וואס די יידישע קהילה פון רומעניע רופט ארויס ביי יענע וועלכע קעמן צו אונדז אויפריכטיק ויך

כתר תורה

אין ראם פון די תפילות לכבוד ראש חודש סיון (18טן מאי) איז פארעקומען אין בוקאר-רעסטער קארטעמפל די פייערונג, ביי וועלכער דאס כחונת אוי אנגעטון געווארן אויפן ספר תורה. דער מאמענט איז געפיערעט געווארן גלייכצייטיק מיט דער נרימציה פונעם יונגט-לעבן בועז בראקא.

אויפן בילד אין די רומענישע זייטן: דער בר-מצוה טראגט אריין דאס ספר תורה צום ארון-קודש, אין דער אנוועזנהייט פונעם רב הראשי שליט"א און ה' דניאל סענאל, פרעזי-דענט פון דער בוקארעסטער יידישער קהילה

שטודיעס פון דער געשיכטע פון דער יידישער קהילה אין רומעניע

פאקט, וואס די אינציאטיוו פון דער לייטונג פון דער פערדעראציע האט געפונען א גינצליך אפלאגא אין א ברייטן קרייז אינטעלעקטואל, וועלכע אונטער דער לייטונג פון פראפעסאר אלעקסאנדרו ווארע האבן צוגעטרעטן צו דער פראקטישער ארבעט.

דערנאך זענען געהאלטן געווארן פאלגנדיקע רעפערעס: פונעם לעבן און דער סעטיקייט פון ה' טיקטין, רעפערענט ה' י. ריועסקו; מלחמה, רעפערענט כ"ר ק. באיקא, וועגן די סטאטוס פון די יידישע קהילות סוף גינצטן יארהונדערט, רעפערענט ה' א. פאלגנער.

די רעפערעס זענען אויסגעהערט געווארן מיט גרויס אינטערעס, דערנאך זענען פארגע-קומען דיסקוסיעס.

צום סוף פון דער יוצונג האט ה' אלעקס. וויאנז דער לייטער פונעם קרייז, גערעדט וועגן די קריטיקע און דעם פלאן פון דער קומענדיקער סעטיקייט.

א מתנה פון די ספרדישע יידן

ספרדישער קהילה פון ירושלים, א טשעק אויף 1800 דאלער, א מתנה פאר די געליטענע פון נעם-ערד-ציטערניש פון 4טן מערץ ד"י. דער טשעק איז איבערגעגעבן געווארן דעם מלכותקאמיטעט פאר העלפן די געליטענע.

לזכר פון די קרבנות פונעם ערד-ציטערניש

אין טראגישן ערד-ציטערניש פונעם 4טן מערץ 1977, אויפן יידישן בית-עלמין דזשודוולוי פון בוקארעסט וועט אויפגעשטעלט וועלן א מצבה, מיט די נעמען פון אלע יידישע קרבנות פונעם דאזיקן ערד-ציטערניש.

אן ערנבירגער פון תל-אביב

אין א פיערונג האט די תל-אביבער-מוני-ציפאלער צוגעטיילט דעם סיטל: פון ערנביר-וועט פאר אר שפען סאמעט, איינער פון פרי-געטעראצען פון דער העברעאישער פרעסע. א לעבן פון ארבעט, טאלאנט און פארטיאטיוס האט אזוי ארום געזונען די אלגעמיינע אפער-קענונג.

באמת, שמעון סאמעט ציילט זיך צווישן יענע וואס לערנען געבויט דעם בנין פון דער ישראלישער פרעסע. אין וועמענס דינסט ער געפינט זיך, מיט טאלאנט און געטרייאשאפט, העכער פיר צענדליקער יארן. "הארץ", דאס גרעסטע העברעאישע סאגנאלאט, איז אין א גע-וויסער מעס זיין שאפונג. דורך זיין שרייבן האט ער בייגעטראגן און טוט עס אויך היינט צום פארמירן די עפנטלעכע מיינונג, כדי אן-רויסזאגן די דעמאקראטישע פרינציפן. אין דעם פראצעס פון פריסטאליזירן פון דער דא-זיקער מיינונג, אן ארטיקל אדער בלוין א גא-טיק וואס דערשיינט אין "הארץ", איז נישט אונזע צו מאכן מיט דער האנט.

אבער שמעון סאמעט איז פיל מער ווי א שפעטער פון א פרעסע-ארגאן, אפילו ווען עס איז פון אויסגעשטעלטע פרעסטיזש — ער איז

אויספירנדיק דעם פארשלאג פונעם קאנ-גרעס פון דער פערדעראציע פון די יידישע קהילות פון רומעניע פון אפריל 1976, האט זיך אנגעהויבן אנטוויקלען אין ראם פון דער פערדעראציע די סעטיקייט פון א קרייז צום פארשן די געשיכטע פון די יידישע קהילות פון רומעניע. דעם 26טן מאי איז אפגעהאלטן געווארן די ערשטע יוצונג פון רעפערעס. סע האבן זיך באטייליקט פארשער אויסן געביט פון געשיכטע, ליטעראטור, סטודיעס, ווי אויך מיטגלידער פון דער קהילה, וועלכע אינטערע-סירן זיך ביט דער סעטיקייט.

די יוצונג איז פערזיירט געווארן פונעם רב הראשי ד"ר דוד משה רחל שליט"א. בא-גרינדדיק די טיילנעמער, האט ער אונטערגע-שראקן די גרויסע באדייטונג צו פארשן די פארשאנענהייט פון אונדזער קהילה, זיך צו באקענען געוועזען מיט איר געשיכטע מצד דעם היינטיקן דור. באזונדער דערפריענדיק — האט אנגעוויזן דער רב הראשי שליט"א — איז דער

איך האב געקענט שלום-עליכמען

דער מעדיצין געהאט גאר איין לייזשאפט: די יידישע ליטעראטור און דער געדאנק צו שרייבן יידיש מיט לאטיינישע אותיות. אין א געוויסער פעריאדע, דאכט זיך, אז אויך שלום עליכם האט געהאלטן פון דער דאזיקער אי-דייע. א פאקט איז אבער אז דער גורל האט זי צוזאמענגעבראכט אין דערנענטערט, אזוי

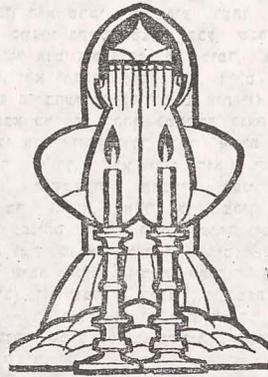
איך האב געקענט שלום-עליכמען

דער מעדיצין געהאט גאר איין לייזשאפט: די יידישע ליטעראטור און דער געדאנק צו שרייבן יידיש מיט לאטיינישע אותיות. אין א געוויסער פעריאדע, דאכט זיך, אז אויך שלום עליכם האט געהאלטן פון דער דאזיקער אי-דייע. א פאקט איז אבער אז דער גורל האט זי צוזאמענגעבראכט אין דערנענטערט, אזוי

דאנער שטיק

פון וויקטאָר רוסו

אויב דער זכרון נארט מיך נישט, איז דאָס געווען אין אַ דאָנערשטיק, ווען דער קאסיר-לעווער כולל האָט געהאַט די הויז, וואָס ער האָלט געטון ווען וואָלט געווען ראַט-שול, בופּסער געוואָלט — ווען ער האָלט גע-האַט ראַטשילדס פאַרמעגן. אין פאַל האָבן איר האָט עס נישט געוואוסט אַדער איר האָט פאַר-געטן זיינע גרויסצייג פּלענער, וועל איך איר דערמאָנען או קודם כל וואָלט ער געטון אויך, אז אַלע זיינע ווייבער זאלן האָבן אויף שבת הוצאות, כדי זיי זאלן נישט גרוי און אלט מאַכן זייערע פענער, דערנאָך, וואָלט ער גע-געבן געלט כדי צו טענען אַ נייעם דאָך אויף דער שיל, מע זאל פאַרריכטן די מקוה, מע זאל ניווען אַ שפּיטאַל כדי דער עולם זאָל... אז איר זעט, איך דער מלמד געווען אַ מיל-דער, געהאַט אַ שול מיט פּענער, און צווישן אלע, זיי אַיידיע וועגן די מומנים אויף שבת-הוצאות אַס דאָס איז אים מיינסט געווען צום האַרצן. פאַקטיש, איך דאָך דאָס געווען די הויפט-זאָך ווייל יעדן דאָנערשטיק האָט אים זיין ווייב אַרויסגעטריבן פון די גלויבט מיט אירע קלאַגענישן. אייגנטלעך האָט ד.ד. דאָס געדוילט, אפילו פונעם קאסירלעווער כולל און אַ גרענעץ...

כמעט אזוי האָט זיך מער-ווייניקער גע-שטעלט די נאָרענישט בלויז אין קאסירלעווער און נישט בלויז ביים כולל. אין יעדן שטעט-טיל, איז דער דאָנערשטיקער טאָג געווען אַ מער דאָנערשטיקער, בופּס פאַר די יידישע בעלי-ביחשעס. ווייל זיי זענען געווען דייע, וועלכע האָבן געדאַרפט אַרצוגן צו ברענגען דעם שבת אין הויז איריין, און דאָס האָט באַטייט ליכט, חרות, אַ פּרעסעלע וויין אויף קידוש, פלייש, אפילו ווען מיר וועלן זיך באַרענענען מיט דעם וויכטיקסטן אַבער אַס דאָס אלץ האָט געפאַדערט געלט און דאָס אומגליק און געווען דער, וואָס קיין געלט איז נישט זייער געווען, צי עס האָט כולל אַרעפּעלט... מחמת דעם, און געשלאָפּענע געלט, נישט געווינטענע וויכטיק און שטוב, און או די טוטט אַ טראַט, אז דאָס אַיך וואָלט געקאָנט אויסגענישן הויז, ווען דער מלמד האָלט טאַקע געהאַט ראַטשילדס פאַרמעגן...

אַבער ביזן וואָס ווען, איז דאָס פּלייד געווען בלויז-עין-הערט און פאַרזי און זי יידן אין אַנדערע שטעטלע וואָבן זיך געדאַרפט און צו געבן, יי-דער איינער ווי אזוי ער האָט פאַרשאַנען. פאַר די טאָג: נאָר אַרבעט צווישן די אַרעמע און געווען פּשוט. און זיינער און 11-10 אַרבעט דער פרי האָבן די אַרבעט לייט זיך געלאָזט אַבער די געטלעך און אַבער די יידישע וויי-זער כדי צו זאמלען נדבות אויף שבת הוצאות אין די אַנדערע טעג זענען זיי יאָ אַדער נישט געקומען, מע האָט זיי געגעבן אַדער מע דאָס זיי אַפּגעבליבט. אַז ער היינט אַ דאָנערשטיק, אַס עס האַנדט זיך טוון נישט וועגן אַ שטוב, גאר אין זייער אַ רעכט. עס איז פּשוט נישט געווען שמיג צו זיין, אז זיי זאלן נישט נאָ-קומען פון יעדן איינעם אַ מטבע אויף שבת, און ווייל עס איז צו ווירד געקומען, זיסט זשע מוח: זיי ליבט צו צום חבן אויך די שבת-צואות געבן די אַ בערעקע, וואָס זאָבן נישט געלאָזט געלאָפּן די געפלאַנעט בעלי-חטעס און גרוי געלאָפּט די פענער.

כאַר און אַכט קומען שמה'ער שטומער, פאַר חוה'ן, די משוגענע כּונעם שטעטל, איז געווען פּשוט: רחמינות, און בּוֹהוּט, ווי אַיי-גע פון די רעכטע מעלות — איז האָבן זיי אויסגעגעבן דעם דאָוויקן טייערן אַוצר, שווע-רעד און געווען מור: די איבערזעקע, פאַר די אומגל קלעכע נון דעם געפיינישטע שטאנד, וואָס אַז אַ באַשאַנען נון קליינע סחורים און טענער דרופּקערעס און בעל-מלאכות פון אַע-מ-י... די אַנדער וואָ טעגט זענען נאָך געווען ווי אזוי זיי זענען געווען, דעם הונגע'ר האָט טאַג איר געשפּיט אַס אַ געקעכטס נון קאַר-טאַג איר געפלאַנעט, אַס ער היינט איז דאָך גערשטיק און וואָ זאל מען געבען געלט אויף פלייש און אויפן אַע-יק וואָס איז נישטיק אויף שבת? לאַמיר זאָגן אַז אויף וויין וועט מען נאָר-רעכטן איר די וואָך, און אַז נישט מעג מען דאָך קידוש מאַכן אויך אויף די חלות, גאַט איר אַ בעל-רעהמדיקער פאַטער און ער וועט מוחל זיין און וואָס קוקן אַז ער ליכט קאַנען דאָך נישט פּעלן, און ליכט וואָס דער שבת חילול קיין שבת נישט געווען... איז זיי זענען נישט גאר טייער אַבער אז אויך איז נישט אריין במשך דער גאַנצער וואָך אין

פאַר צייכענונגען וועגן...

אַ מעשה פאַר דיר, פאַר מיר...

ניין, איך וויל נישט זיין אליין, קיין איין מאַנעט נישט. און האָב קיין צו טרוי נישט צו מיר גופאַ צו בלייבן אליין, מיט מיר אליין מיין טרויער, ווייל אליין ווין ברענגט אומרו און אַז ר' איז חמד גע ווערט מיט פאַרצווייפן לונג און פאַרצווייפונג איז זייער סכּן דיק. אומוויסט זאָגט זיך א ווערטל, אז „אליין, איז די נשמה ריין“. נישט אמת. אליין איז די נשמה קאָ ענטוועט.

אזואי איז געווענדט נישט וועמען מע פאַר טרויער דאָס אלייניקייט. עס איז דאָך נישט אַלצאיינס מיט וועמען דו טיילסט דיין פרייד און צו מאל דעם טרויער. אזואי איז שוין בילכער, צו מאל, צו זיין אויך אידער זיך צו חברן מיט נישט ערעלע ע מיטמענטשן, מיט שוואַים — קאָן מען דען מיט אַזעלכע טיילן די פרייד?

זענען זיי דען ווערט, אז זיי זאלן נהגא זיין פון דיין טרויער אפילו! אפילו צו דעם טרויער דאָרף איר זיין, אויב נישט קיין פרייד, איז נישט נישט קיין שוואַים... איך וויל נישט זיין אליין — אפילו פרייד קאָן מען נישט אַבערלעבן אליין. מע מוז זיך דערציילן אַ צווייטן, אַ דריטן, פאַר אלץ מערער צוהערער.

תּוּ וויל איר טיילן מיין פרייד אויך מיט אַנדערע. זאלן זיי זיך אויך פרייען מיט זיין זעלענער גליקלעכער שעה — זאל עס זיין אויך זייער פרייד, זייער גליק.

ווען איר בין שמחהדיק, קומט מיר אָן צו נעמען אַ קנפּיקל און שניידן כּאַטש קליינע רעפטעלעך פון מיין פרייד-ברייטל און צעטיילן אויף רעכטס און אויף לינקס, פאַר דעם און נאָר יענעם, נישטקענדיק וועמען איר דערלאָנג איר רעפטל פרייד — ווייל אזוי דורך דעם, וואָקסט איר מיין פרייד, סע גייט זיך אַיבער דער שמחהדיקער נוס פאַר מיין שטענענשן און אַז אַז מיר ווערט נאָך מער שמחהדיקער. ארום מיר, אין מיר, אין מיין נשמה זינגט זיך פאַר פרייד. אין נשמה שרעלט פון גליקלעכ-קייט, ווען איר זע מינע מיטמענטשן אויך פריידעך גליקלעכע.

בין איר גליקלעכע, קומט ביר אָן צו שרייען פאַר פרייד. סע זאל זיך הערן מיין וובלען — קאָן איר דאָך נישט נעמען און פשוט שרייען ווי טרויער טוען איר די טיילענער בערג, ווייל טאַמער וועט נישט גאַר מיין פרייד נישט נאַרשטיין — דעמאָלט פּרוביר איר דערציילן מיין פרייד דורך אַ מעשהלעך...

איר זעט זיך וואָס און זינג מיין האַנט אויפן אַקסל פון מיין נישטגעווענעם צוהערער און דערצייל אים פון מיין פרייד, פון וועלכער מיין הערצן און פול, מיין נשמה זינגט, איר דערצייל אים, און ער פרייט זיך מיט מיר צוזאַמען. איר זע זיין פריידעך גליקלעך פרייד, ווען ער הערט זיך צו צו מיין פרייד-דינג מעשהלעך, ער קוועט זיך צו נחם — דעמאָלט וויבירט זיין פרייד אויך און מיין מעשהלעך און דאָ ווער איר נאָך פריילעכער, אַנדער פרייד פּעכט זיך צוזאַמען, גייט זיך צונויף און איר פרייד קן מיר, און איר פריידלעכער סימפּאָניע, געשפּילטע אויף לוסטיקע נישטעט-זענען טרויערע.

מסתמא אז אזוי זענען באַשאַפּן געוואָרן די זעכטעס זיי פאַניעס, וואָס האָבן איבערגעלעבט יארטווינעט. מסתמא, אז אזוי איז באַשאַפּן געוואָרן דער תּהוּליל מיט זיינע טרעפּן-מומר רים פון תּהוּליל: מה טוב ומה נעים שבת אחים לים יחיד? (זיילם קל-א). זע, ווי גוט און ווי יחיד איז דאָס זיצן פון ברידער צוזאַמען... ניין, איר מיינט, אז עס האַנדלט זיך נישט דאָ וועגן כּעס בר-דער, נאָר פון פאַרברודערטע. מיינע ליבע מיטמענטשן, פרייד פון נאַנעט און פון ווייט — לאַמיר זיין אין איינעם, בש-לומדיק, לאַמיר זיך טיילן מיט די טרויעלעך פרייד און אויב, חילה, עס איז טרויערליך, לאַמיר עס צעטיילן איר רעפטלעך. וועט עס געבן פון אונדז, און סע וועט אונדז פיל לייכ-טער פון זיין. אזוי קאָן מען אַיבערלעבן אויך נאָס-קאַטאַסטראָפּעס, ערד שיעשענישן, לאַמיר נישט זיין אליין. לאַמיר הירקן צוזאַמען, לאַמיר מיר לעבן צוזאַמען, זינגען צוזאַמען, שאַפּן צוזאַמען און נעגנישן צוזאַמען. אזוי איז דאָס דאָס לעבן פריילעכער.

איך וויל נישט זיין אליין. קיין קאָל נישט זיין און קיין שום אומשטענדיגן. נישט איר די כּאָ ענטן פון פרייד (סע זענען ד.ד. פאַ און אַז אַזעלכע, הגם זעלענער!) נישט אין יענע פון זומעט.

בלייב איר, צו אַל, אליין — ווער איר טו ער-ק, אבער איר דע-זעלט קאָן זיך מיין טרויער נישט אַויסבאַהן, אפילו ווען איר וויל עס טון. צו מאל יאָ, זומעט איר דאָך אויך אַ חלק פונעם זעל, פונקט אזוי ווי די פרייד. אויב מע קאָן נישט אויסמיידן די פרייד, איז נאָך פיל אומפאַ מיידלעכער דער טרויער. אַז בה, בעת די פּייד דאָף מען געוויינטלעך זוכן — זוכט (און נישט בלויז מיר!) אים דער טרויער און נעמט אירן מיין גע-יט, ווי אַ באַלענערער געמט איר, אַ פעסטונג, און געוועלטיקט איר ער געבט איר מיין איבער מענטשלעך ער גבן ה.

דעמאָט, איר יענעם אַמענט פון טרויער ווייט איר און איר טאָ נישט בייבן אליין, וויל — אין יענעם טרויער-ק, מאַנעט בין איר שוין נישט בלויז איר, נאָר אפילו עלנט.

יא, דאָס איז שוין גאַר עפעס אַנדערש. עלנט-קייט איז נישט צום פאַרגלייכן מיט אַלייניקייט. געווען אַל און „דעם“, דאָס איז גאַט געוואָנט, לאַ טוב היות האדם לבדו“, עס איז נישט גוט דער מענטש זאָ זיין אליין.

אייגנטלעך האָט מען עס אים נישט געדאַרפט זאָגן. ער האָט עס כּוין אליין באַמערקט און געפּלט אפילו אין זיין גע-נדיקן לעבן, געווען די אַקטער האָט יענער אַם געשטעלט אַ דיאָנאָסטיק, אז דאָס איז אַז מיר קראַנקייט, וואָס מע רופט אירן וויסנשאַפטלעכן מעדיצינישן לשון קלוט אַס אַפּאָבער...

האַט אים כּב כּול גופא פּרשריבן און ס.קע באַלד געגען זיך איר די פּאָה צו דער דאָוויקע „אלייני-חלה: דער האָט אים געגעבן אַן ער. כּנגד“, דאָס וואָלט געהייסן געט. יא פּאָייסט: אַז ער ילך קעגן אים. בעסער געוואָנט, אַ חתה אַ סוף, וועלכע וווינט אויס צו זיין אַ געהילף, אַבער פאַקטיש איז זי קעגן אים. וואָס זשע האָלט זיך און גע-זאָלט טאַקע זי יענע חוה, האָט אים געהאַדעוועט מיט אַ מיין קינדער, דאָנק העלער גע-זאָנט: ווער וואָס וואָן זי תּכּף נאָך זיין חתונה. אַז ער איז, וואָס אַן אמת, שוין נישט אליין — אַבער גע-זעט עס גט איר זע ער זע דע געווען. יויער ע-בט, יא, אליין הייסט אַז נישט עלנט. זעלט איז זי פיל איינזעם פּעל און פיל שווערער אַיבער-צוטרען.

אַ, איינזאם איז שוין גאַר עפעס אַנדערש. ער זעט איר שוין זיבן גאַל זיבנדיקער אליין. דאָס איז שוין פיל שווערער צו פּרטרעאן ווי נישט זיין יא. יעלעט צו זיין, דאָס איז שוין נישט קיין חתם אלייניקייט, ווייל אויב אליין זיין הייסט אַז צווייטער נשמה — זי עלנט קייט אפילו ווען מען אייגענעט „איר“, און דעם אייגענעם שאַפּן, ווען מען פּילט שוין אפילו נישט זיין איינזאם האַרץ, אַס זעל טאָן-ק.

עלנטן טרויער קאָן מען טוון נישט, אפילו מען ווען ער זעל געוואַלט, צע-ניידן ארף עפעס-ער, קודם וויל עס איז אזא שארף מעסטל נישט פאַ און, און שנית — וויל מען איר דאָך עלנט און עס האָט נישט וועמען צו פאַ טיין אַזאַטש צו איר רעפטל פון זיין טרויער, נאָר אפילו די ב עקלעך, וואָס פאַלן ארפּ אומגעוירן, אַסטיקן און דיין אייגענע נשמה, דיין אייגן געמיט, אד סע קומט צוזויגן צום שפּיגל און זיך גופא דע לאַנגע דעם אייגענעם טרויער.

אליין? — ברור! א שוידער גייט איר די שדר, בלויז גייט דעזאַנן צו בלייבן אליין.

איך וויל נישט בלייבן אליין, ווייל איר איר איר אַזאַ מאַמענט צו איר גייט פאַרשוויגן מיין עלנטן טויער — נעם איר אַ בייגעלע פאַפּיר, און גיטן שיי-פענדל דערצייל איר אויס, אויך ווייל סע זיך מיר אליין, אַבער צוזעבן אן אונז פון דעם, וואָס עס פּלאַגט מיין נשמה. איר וועד מיר וואָס פונעם האָר, אַז לייד איר וואָלט נישט געווען נער אליין און אויך, דער-ציילדיק, דערפיל איר נעבן מיר דעם נישט גע-זענעם מיטמענטש מיינעם און עס ווערט מיר אַ ביסל הייזשער, גלינגער איר דער נשמה — ווייל איר בין שוין מער נישט עלנט, הגם איר בין נאָך אלץ אליין...

און: אַז ער געליבט מיר, אַז דערציילדיק זאָל איר דערפילן נעבן מיר אַ מיטפּילדיק, וואָס נעמט ביי מיר אַן אַ חלק פון מיין טרויער — בין איר בין שוין מער נישט אליין, בין איר שוין נישט טרויער-ק מער.

כוחה של בקיאות יוצרת

אנו מביאים למסה האחרת שהופיע בתורן "הצופה" בישראל חיסום 25 מרץ 1977.

איתנו ארביה שאלות ותשובות מאת האנדר רבי אברהם ליב דאזעו זצ"ל, אבי"ד מדינת ישראל (פאריס) (רומניה). ערך והוסיף הערות חתנו הרב זאב גורשטיב אבי"ד גלאטו, מוסד הרב קוק, ירושלים תשל"ז.

גדולי ציון — כך החתירו את גאונות גאלי-ציון, "ציון" הוא כירוע גם של גורף הלהלכה: "אזוב ה' שער ציון — אלו שערות המצוי-נים בחלכה". גאונות גאליים מסודרים בשערי ההלכה. מהם פוסקים ומשפיעים (הגאון ר' יוסף קאל נחנזון, איש לבוב, ה"שואל ומשיב", הגר"י ספליקס ה"בית יצחקי, הגר"ח מצאנז, הדברי הימים, הגר"ש"ם הכהן, "מהרש"ם) ומהם סוללי דרכים ונתיבות חדשות בים ה"חלמוד (ה"קצות", ה"נתיבות", ה"סגנות הגונד" והגר"י אנגל זצ"ל), למהם גאונות שכוהם גם נעוליו הוראה, הלהלכה למעשה וגם כמחשבים.

דרך הלימוד בגאליציה נשתנתה הלימוד ב-מסך דורות. קמו של רבנים גדולים ש-בתרבותם ביהוד בתשובות למעשה, בשכל ישר ובמסורת, "הלקה" היוו סם גדולים שבספריהם נגר היסוד המספולי והמצאור והחיותות. לאלה השתייכו הגאונים האחרונים ר' יעקב מהרימליב ובניו לבית דומברובה וזכרן, ר"מ שטינברג במרוז והגאון ר' שולם ראטה זצ"ל. המחבר הרב ר' אברהם ליב ראזען זצ"ל שהורתו ולידו חתו וחיוכו בגאליציה ושימושו בקודש בקהלות רומניה, מחנה מין טיפוס מיוחד שהתוראה, הבקיאות הלא-גדולה והשוואות אסוציאציות זולרו בו יחידו.

קמה סימנים בספר, ותשובותיו מלבד שהם מחוים פתורים ל"אקטואליה", כלומר ל-שאלות המפוקס והמון גרמן, מבריקים הם בהשוואות מפתיעות ומגלים בקיאותו הרבה. זהו בקיאות עצמאית, בלתי מצויה בגדולי ה-זר ולתי-רגילה בספרים. בקיאות של ה-שאלות והפתעות. הוא מלה נקודות-הדמיון של העניין מקומות שלא יעלה על לבנו מעולם. לא על מפני ש"דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר". אם המקום אחר הוא גלוי ומפורסם, הרי ה"עשירות" מסורה בידו כל מי ש"למדנו בידו". אבל יש זה, "עושה" הוא עצון וגבוה "המרגינא" מכושה בה"ספא", בקיאות שיחה אפילו כשהיא גדולה מבחינת הכמות, מעולם אינה מגיעה לאותם האוצרות. חסד יום. מחבר הרגשה מיוחדת לכיכר בגוטיב"ג הגנוז אפילו בשאך "חולל שגור, הוא מוציא ומציע. הבקיאות שהחבה שלו מטיעה לו צרף לאותה הנקודה מקומות אלו-ספור מבלי, ירושלמי, זו, מדרשים ומכל "דברי תורה" של הספרות התורנית. ההלכות, המדרשים, ספרות הסוד וגם ספרות החקר והתגות לדורותיה.

הנה הוא עוסק בביאור סוגית הגינה טימא וזן משה"ם (סימן א; ברכות סג, א), והוא חודר ויחק את הענין מל מקורות. הוא ציין ירושלמי לרמב"ם, לראשונים ואף ל-אחרונים, ולא בלבד מאותם המקומות המנועים באופן ישר לענין גידולו אלא גם מהשוואות מפתיעות בחידושו.

לרוב מביא המחבר, "מרחק לחמו", דומה מילתא למילתא ואנכי מוליד ומחדש פירוש או מוצא מקור שהיה גנוז וסוף והוא מוציא לאור. הנה הוא מתעכב על מאמר הזילי: "הראה הקביה למשה מה שהסופרים עתידין לחדש". קשה לתוספות וזו טוב על הרוח הראשוני, למה לא אחר וידעו: המחבר חזרו מבלי לירושלמי, ממדרש רבה לאבות דברי תנן עשו שגורה לכוננו מדרש שמות רבה, שהקדוש גרוד הוא דביא למשה ספרו של אדם הראשון והוא לו ה' הדורות שעתידין לעמוד". מקמילא נמצא שבאותו ספר "מצא פתח שם כל החדש שעתידים אותם החכמים לחדש בתורה" והרי זו ראייה ממשית, מחיית "שהראה לו כתוב בספר כל ש-מות הדורות וצורתם וחידישי תורה שעת-

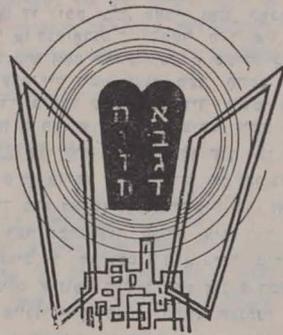
מאת חכמי רומניה וגאוניה ז"ל

ליסט ועיבוד הרב יצחק מאיר מארילוס

דורש לפרקים

"יהי ביתך בית ועד לחכמים והיו כהאבק בעפר רגליהם" (אבות פרק א' משנה ד). יש להשליב המשך המשנה למשנה הקודמת, כשנה ג': אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם".

מוכח במסכת ברכות דף כח ע"א: רבי וירא כשהיה עיף וחלש מלימודו, הלך ויבש על פתחו של רבי נתן בן טובי. אמר, כשיעברו רבנן אקום כלפניהם ואקבל שכר. ויש לתמוה, וכי נכון הוא שרבי וירא יביע דעתו ואמר כי זה כוונתו בקיום המצוה לקבל שכר נגד דעתו של אנטונינוס? היה לו לומר, ואקיים המצוה, ולא להדגיש לקבל שכר. אולם מובא במדרש פ' בהעלותך (פרשה טו אות יז), אמר רבי אבא בר פפא הכהן, כשהייתי רואה סיעה של בני אדם וייתי הולך בדרך אחרת שלא ל:טריה עליהן, שלא יהיו רואין ועומדים לפניו, וכשאמרתיה הדברים לפני רבי יוסי בר ביביא, אמר לי: צריך אתה לעבור לפנימים ויהיו רואין אותך ועומדים לפניך, ואת מביאם ליראת שמים. שנאמר לפני שיהה תקום ויראת מאלקיך" (ויקרא יט-רב). וזה שרבי התנא, מכל מנת לקבל פרס" — רק באופן זה יש לכח רעות, למען ויהי מורא שמים עליכם, בשביל שיתרבה בכח יראת שמים.

ובמסכת ברכות דף מב-א: שלש תכיפות הן, אמר אביי אף אנו נומר חיפק לתלמידי חכמים ברכת נאמר (כראשית ל-כז) ויברכנו ד' בגלגל (ט-ה) ויברך ד' את בית דמצרי בגלגל יוסף. ויארע לפעמים שאינו מתקיים במכת המכנינו ז"ל, עם כ: זה. אל ימנע עצמו בשביל זה שרואה שא נתחד בביתו אף על פי שתאחז אצלו תלמיד חכם או צדיק מפורסם וצריך לעשות המצוה ולי תקות קבלת שכר, כי הנכנס לבושם קולט ריח טוב וגעים אף כן ההולך את החכמים ותכס (משלי יג-כ), זמר החכם מכל אדם.

המניד מאורדיה והמלקט

...אם אין אני לי מלי" (אבות פרק א, מ' שנה יד). דרשה ב:מסכת סנהדרין (דף קד) הפסוק (דברים לט-מ), ואני מלי מצילי, אין אב-רחה מציל את ישמעאל, אין יצחק מציל את עשו (במדרש תהלים פרק מו). אמר רב כהנא, אף יאמר בשביל אחי או אבא כשהוא צדיק אני נמלט. ובמסכת עבודה זרה (דף יט) אשרי איש ולא אשרי אשה? אמר רב עמרם אמר רב, אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש (רש"י).

כשהוא בחור בכוחו, כלומר, מהלך הלכיר בורא קודם ימי הזקנה. רבי יהושע בן לוי, אפילו זקן שעושה תשובה ומתגבר כאיש דוא בתור אשירי. ולרב, דוקא כשהוא בחור. והגני מוק כי ראוי שהחוטא עצמו ישוב והוקו כאלו הוא איש אחר. וזה מוגלם בדברי חכמינו ז"ל (במסכת הגיגה דף טו) "שבו בנימין שובבים חזן מאחר" בעת שהוא נעשה לאיש אחר בימי הזקנה. ובעל ראשית חכמה כותב בשם החזון "מפני שיהיה תפוס", טרם שיהיה שלק תפוס. ורצונו לומר, בהיותך נער תקום לעסוק בתורה ולהיות עובד השם והדרת פני זקן (ויקרא יט-לב), וזוהו הדרת פני זקן, דכתב, "גם יט-לוק לא יסור ממנו", ועיין בספר ישעיה משה, פרשת בראשית, דברי המתחיל, ובאופן אחר" אחרי אריות דבריו מסיק כי האדם בבחירתו יגיע להוציא מכה אל הפועל שלי-

מתו, היינו הוא בעצמו משלים את עצמו ב-מעשיו הטובים ונספר, "נועם מגדים" פרשת בהוקתי מביא הילקוט שמעוני רמז ת"א: אמר רבי הנינא בר פפא, אם שמרתה את ה-תורה מעלה אני עליכם, אם שמרתה את ה-עצמיכם. ואחרי שאריך להסביר דברי הילקוט מסיק, הולמד תורה לעצמו ומשמרה, הרי זה מוליד את עצמו. וזה מוגלם בדברי התנא: אם אין אני לי, שאני אעשה והוליד את עצמי, מי לי, יכול לעשות בעדי, כי זה תלוי רק בי.

המלקט מגרייר בנסת ישראל מאורדיה

...גינת הארבעי אומר, הרחק משכן נע" (אבות פרק א' משנה ז). השווה במסכת גענים פרק יב משנה ה: "וצוה הכהן ופנו את דבית כפרם אל הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית... מלאך אמרו: אוי לרשע ואוי לשכנו". במסכת סוכה (דף נו-ב): מקשה בכרים בת בילגה שהנירה דתה וישמעעל חכמים בדבר, קבעו את טבעתה וחסמתו את חלונה, ומקשה שם בתלמוד, היא חטאה ולמה קנסו לכל משמרתה? ומשנה אביי: אמרים אשים הם שמדבר התינוק בשוק זהו או ישמעעל מאביו או מאב ומשום אביו ואמו קנסו לכל משמרתה? אמר אביי, אין (כו), אוי לרשע או לשכנו (במסכת שבת טג-א). במסכת אס עם הארץ חסיד, אל תדור בשכנתו (במסכת נדרים כ) אל תהי רגיל אצו: עם הארץ. רמב"ם הלכות דעות פרק ו: דרך נרייתו של אדם להיות נמשך בעדותו ובמעשיו אחר רעיו וחביריו ונראה כאנושי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולשוב אצל החכמים תמיד כדי ללמוד ממעשהיהם ויתרחק מן הרשעים. בפרק ב' באבות משנה ט: אינו דרך רעה שיתרחק ממנה האדם — שכן רע. כל אלו מראה מקומות בדברי חכמינו ז"ל גידול שכן רע. וכתוב בפרשת לך (יג-י) ויהי ריב בין רועי מקנה אכרם ובין רועי מקנה לוט. והכנעני והפריזי או יושב בארץ. רש"י מפרש, לפי דרכו, מ: זה שמדגיש הכתוב, והכנעני והפריזי לא בארץ שאין לו שום שילוב למה שלמעלה — לפי שהיו רועיו של לוט רשעים ומרעים ב' המתם בשל גזול אחרים ורועי אכרם מוכיחים אותם עד הול והם אמרם: נתנה הארץ לאכרם, ולו אין יורש ולוט יורשו ואין זה גזל והכתוב אומר, והכנעני או יושב בארץ ולא זכה בה אכרם עדיין, והצדק היה עם רועי אכרם. וזה היא הדגשת הכתוב.

...דסורנו מירש ברקע מוסרי ריב בין גרים מבייש את פרש (כ:כד) כענינו התושבים לר-אים אותם בתוך אנשי ריב. השווה לנו דומה מה שמכרש האלשיך: הכנעני והפריזי שני עמים זרים חיים בשלום ואחדות כאיש אחד (יושב לשון יחיד) ואנו, באנשים אחים קרובים ועם כל זה שורר מריבה ביננו, מה ואמרו הכריות הללו השם הריהו גדול מאוד. הרב-ב"ן מפי: אכרם ולוט היו גרים בארץ ופחד אבהם שן ישמעעל הכנעני והפריזי יושב הארץ התושבים לובד מקניהם ויגרשו או יכו אותם לפי הרב ואכרם אבינו ברוב בינתו היה משכנע כי רק על ידי פיד בינו ובין בן אחיו, לוט, יהיה השלום המבוקש. וזה שמד-גיש התנא, "רחק משכן רע", אינו אומר "משכנך רע" אלא מכל אדם שגורם ללמוד להימנו מדות רעות הרחק ממנו, כמשהו קשה, באם ידוע לרע מעללים. וזה שאמר אכרם ללוט (בראשית יג-ח) אל נא תהי מריבה ביני וביןך — כי אנשים אחים אנהו, אל נתנה לפי נמוטי בעלי התלמוד שפאלמים אותנו התאדותו והתחברותו, "נא" אין לא אל לשון בקשה, כבמסכת ברכות ט-א) אבקשך, תהי מריבה ביני וביןך, נהיה מחולקים איש מיערן שהתחברות עם רשעים איננה טובה וכך נאמר (דברי הימים ג-לז) כהתחברך עם אחיזהו פרץ ד' את מעשך, כי אנשים אחים אנהו ויש פחד מפני קרבה יתירה. ואם הימין ואש-גיהלה, אפילו דבר טוב אין ללמוד מהרשעים — וזה כן המובן, "בקש שלום ורדפהו" (הרשי-ליים לד-טו), פעם, "בקש שלום" אבל לפעמים — רדפהו, תרדוף אותו. וזה גם שנאמר על אהרן "אוהב שלום" אלא גם רודף שלום".

דין לחדש". מכאן הוחכה מצוינה "מ" מרחק". י ונלמי שקלים ובבלי קידושין: האומר שמועה בשם אומרה יראה בעל ה-השכועה כאילו עימד ונגדו". פעתה מוכן הניסוי "הראה". כשהראה החידושי תורה, הראהו גם את בעלי השמועות".

...ענין לענין באותו ענין אף הוראה של מילה בסוכן הלשוני. בעלמנו כדמותנו, בענין ציור לפי דברי בעל הערוך הקלאסי: שרודר שבו כצויריים כל הנשנות עד סוף הדורות". ושב חזרו הרב מענין לענין בכוח בקיאותו וזכרנו ומתרחץ קושיה המדרש אליה: איך אמר הקב"ה לירמיהו, בטרם אצרך בבטן ידע-תיך וברטם בציא מרחם הקדשתיך, והלא לכל אדם יש בחירה, ואיך הקודש מראש לביאו אלא שהמובן "הקדשתיך" הוא הזמנתך, ו-קנתך מתחילת הבריאה, כיוסר ענין של ציור.

...מיוחד במינו בין מחברי ספרות השו"ת הוא הרא"ש ראזען כרך ששמשכס בתשובותיו בספרי קבלה. נהירין לו שבילי הווהה כשבילי השולחן ערוך והפוסקים. לפעמים מסביר דברי הווהה במידה ההלכה ולפעמים להפך: נקודות הולכתיות שונות הוא מברר לפי הסברות ש-הוציאו מתוך ספרי קבלה. באותה תשובה ארוכה וסקופה בענין שליח ציבור בעל מום, הוא שואל ומשיב בשם, "הווהה": מדוע מאס הקב"ה בבעלי מומין מלעבוד עבודה, הלא מצוה ה' קביה להשתמש דוקא בסאנין (כלים שבורים). אמנם הווהה (ה"ג ע, ב) מסביר שלמים שבורים כהונה לשפלות-ריות ולא בעל מום. והרב עובר מהווהה החשיבות שמהיטעם למכנה גוף האדם. כי מגיעה באבר פוגמת בעצם הדמות הרוחנית.

...וברא מוכא אבא". לא רק בנו, אלא החניי כנני" (כך קורא לו המחבר החתון) הרב זאב גוטליב, רבה של גלאטווי קעה בירושלים. לא בלבד בסידור הספר ועריכתו פסק, אלא אף בתוספות הערות והידישים משלו. החידושים של ומתירי הם לא רק הערות אלא באמת הארות, המעוררות עינים למסבירות גוף הנושא. לדוגמה הארותיו והארותיו ליטמן ע"ו על מקורות הממרות שאינם נמצאות בש"ס מקום, א ל בשינוי סגנון ובלסון נמצאים בשפע ב-מקורות, שהמתיר, הרב זאב גוטליב, מצביע עליהם ומראה אותן באצבע. או הארותיו ה-מחייבות ומפתיעות למורה נבוכים (סימן ו') ובענין המאבד עצמו לדעת לפלגת היהודים של יוסף בן מתתיהו. קשה לה גלוינות הם עשירי והחידושי לספרו של חותנו הרב ז"ל ואפשר להמליץ עליו את הפסוק, ותשב באיתן — אריה — קשתו". שירות חשוב עשה ל' הוגי התורה ולומדיה. יישר כוחו וכה לה!

ס. שרב

חסידי מספרים

מיוחס כמוני...

במסיבה אחת, שהיתה אצל הרב ר' נפתלי מרופשיץ, שהשתתפו בה הרבה רבנים וחסידים ובעלי-בתים, סיפר הצדיק ר' נפתלי מגדלת אבותיו הקדושים, שהיה מצויקי תבל וגאונו ארץ ואמר: ... מיוחס כמוני מכל הצדדים, בין כמד האבות ובין כמד האימהות אין בעולם, ואם יש מי שהוא מיוחס מכל הריני חפץ מאוד לראותו. נענה אחד מן המסובים, בעל-בית וחסיד מדינת גאונותינו: מדינת גאונותינו: -- רבי! אני הנני מיוחס יותר. מיד קרא לו הצדיק, ושאל לסדר ייחוסו. השיב חסידו ואמר: -- רבינו! ייחסי הוא, שהגני האחד ב-משפחתו שפניתה תפיליו... צחק הרבי ואמר: היתויה מטראנסילוואניע צודק מאוד.